

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2060

Yhteenveto luonnosvaiheen mielipiteistä ja Päijät-Hämeen liiton niihin antamat vastineet

Maakuntahallitus 16.3.2026

Sisällysluettelo

Mielipiteet on numeroitu 1–63, eikä tiivistelmissä ole henkilötietoja. 11 Yhdistyksen ja yrityksen nimi on ilmoitettu vastineraportissa.

ABO Energy	5
Asikkalan Ampumaseura ry.....	5
Jokimaan Omakotiyhdistys ry.....	6
Kasiniemen kyläyhdistyksen mielipide	6
Kärkölän ympäristöyhdistys ry.....	6
Orimattilan Moottorikerho ry.....	7
Pärhä Oy.....	7
Rudus Oy.....	7
Solmar Consulting.....	8
UPM Metsä.....	9
Valkjärven Suojelijat ry.....	10
Mielipide 1	12
Mielipide 2.....	12
Mielipide 3.....	13
Mielipide 4.....	13
Mielipide 5.....	14
Mielipide 6.....	15

Mielipiteet 7, 13, 16, 17, 19, 22, 23, 24, 25, 28*, 29, 30, 31, 35, 39, 40, 41, 44, 49, 50, 54*, 59, 60, 63*, Rievelinmutka ry (Imjärven kyläyhdistys), Heinolan kalatalousalue, Imjärven kalastusyhdistys ry, Heinolan manttaalikunnan säätiö, Hirvisalo-Hujasalo Kyläyhdistys ry, Imjärven Erä ry	16
Mielipide 8.....	22
Mielipide 9.....	23
Mielipide 10	24
Mielipide 11.....	24
Mielipide 12	24
Mielipide 14	25
Mielipide 15	26
Mielipide 18	26
Mielipide 20.....	26
Mielipide 21	27
Mielipide 26.....	27
Mielipide 27.....	28
Mielipide 28.....	28
Mielipide 32.....	29
Mielipide 33 ja 36	30
Mielipide 37	30
Mielipide 38.....	31
Mielipide 42.....	33

Mielipide 43.....	34
Mielipide 45	34
Mielipide 46	34
Mielipide 47.....	35
Mielipide 48	35
Mielipide 51	35
Mielipide 52.....	36
Mielipide 53.....	38
Mielipide 54	39
Mielipide 55	40
Mielipide 56	42
Mielipide 57.....	43
Mielipide 58	44
Mielipide 61.....	44
Mielipide 62.....	45
Mielipide 63.....	47

Mielipiteet 34 ja 44 ovat sisällöltään samanlaiset, nro 44 on toimitettu allekirjoitettuna. Mielipiteiden kokonaislukumäärä on 73.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
ABO Energy	ABO Energy Suomi Oy on uusiutuvan energian hankekehittäjä, jonka päämääränä on pyrkiä kohti energiaomavaraisempaa Suomea. ABO Energyllä on kaksi kehitysvaiheessa olevaa hanketta, jotka toivomme otettavan huomioon Päijät-Hämeen maakuntakaavan jatkosuunnittelussa. Tornimäen tuulivoimahanke sijaitsee Padasjoella ja Kuivannon tuulivoimahanke Orimattilassa.	Maakuntakaavan raja seudullisen tuulivoiman voimalamäärän suhteen on linjassa muiden maakuntien vastaavien rajojen kanssa. Linjaus noudattelee myös Ympäristöministeriön tuulivoimaoppaan ohjeistusta seudullisen tuulivoimahankkeen voimalamäärän osalta.
	ABO Energy näkee, että maakuntakaavan rajaa olisi syytä laskea viiteen tuulivoimalaan maakunnan yhteiskuntarakenteen vuoksi. Nykymuodossaan maakuntakaavaluonnos ei ole tuulivoimaa mahdollistava, vaan rajoittava, sillä suurin osa tuulivoimahankkeista ovat pieniä tiheän asutuksen vuoksi. Maakunnassa on vain harvoja alueita, mihin tarkempien selvitysten perusteella voisi sijoittaa enemmän kuin kahdeksan tuulivoimalaa. Alueidenkäyttölakiin kaavailtu kansallinen kiinteä etäisyysvaatimus koskisi tuulivoima-alueiden ulkopuolelle sijoittuvia hankkeita. Etäisyysäöntelyn toteutuessa nykyisen ehdotuksen mukaan, Päijät-Hämeen maakuntaan olisi lähes mahdotonta toteuttaa tuulivoimahankkeita maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden ulkopuolelle.	Alle seudullisen mittakaavan tuulivoima-alueita on jatkossakin mahdollista toteuttaa yleiskaavoituksella. Alueidenkäyttölain uudistuksen etäisyysäntelystä on joulukuussa 2025 uutisoitu 1,25 kilometrin etäisyysvaatimuksesta asutukseen maakuntakaavojen tuulivoima-alueiden ulkopuolelle sijoittuvien hankkeiden osalta.
Asikkalan Ampumaseura ry	Vesivehmaan ampumarata-alue tulee merkitä maakuntakaavaan kehitettävänä seudullisena ampumaurheilukeskuksena. Radan käyttäjämäärät ovat kasvaneet, ja ammuttujen laukausten määrät ovat lisääntyneet 2020-luvulla 127 000–195 000 laukaukseen/vuosi. Lisääntynyt käyttö painottuu erityisesti vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen voimakkaaseen ampumarajoittelun lisääntymiseen.	Maakuntakaavan tueksi valmistellaan parhaillaan Päijät-Hämeen ampumarataverkoston kehittämissuunnitelmaa. Suunnitelmaa varten olemme pyytäneet Suomen Ampumaurheiluliitolta (SAL) arviota siitä, millä perusteilla ampumarata voidaan katsoa maakunnallisesti merkittäväksi, ja osoittaa maakuntakaavaan. SAL:n näkemyksen mukaan maakunnallisesti merkittäviä ratoja voisivat olla ympäristöluvitettut, aktiivisessa ja monipuolisessa käytössä olevat radat, jotka palvelevat useita eri lajeja, useita käyttäjäryhmiä ja kilpailutoimintaa sekä joiden sijainti on maankäytöllisesti kestävä. Etenemme kehittämissuunnitelman laatimisessa ja teemme sen pohjalta ratkaisun ampumaratojen maakunnallisesta merkittävydestä. Jatkamme myös vuoropuhelua ampumaseurojen kanssa ennen maakuntakaavaehdotuksen julkista nähtäville asettamista.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Jokimaan Omakotiyhdistys ry	Kaavaluonnosta tulee muuttaa siten, että Rälssin virkistysalueen ja kehätien väliin merkitty työpaikka-alue poistetaan ja palautetaan lainvoimaisen maakuntakaavan mukaiseksi, V-alue tiehen saakka. Kehätien toisella puolella on maakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema, joka tuhoutuisi, mikäli kehätien varsi rakennettaisiin.	Alueella on voimassa tuore lainvoimainen yleiskaava. Maakuntakaavan valmistelussa on otettu huomioon kuntien lainvoimaiset yleiskaavat ja niissä tehdyt linjaukset.
	Kaavaluonnoksessa Syväojan teollisuusaluetta vastapäätä on merkitty teollisuusalue. Asemakaavatason selvityksissä on todettu alueen luontoarvot, jotka tuhoutuisivat ja heikentäisivät viereisen virkistysalueen luontoarvoja, LUMO-kohteita ja maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävää viheryhteyttä. Helsingintien länsipuoli tulisi osoittaa virkistysalueena. Lahden tulisi osoittaa se luonnonsuojelualueena ja maakuntakaavan tukea tätä.	Merkitään tiedoksi. Luonnonsuojelualueista maakuntakaavassa on osoitettu vain jo perustetut alueet, joiden koko on yli 5 hehtaaria.
Kasiniemen kyläyhdistyksen mielipide	Ehdotamme, että melontareittejä Padasjoella täydennetään merkittämällä myös Vehkajärvi- Palsa sekä Vesijako-Päijänne yhteydet. Kasiniemen kannaksen ylityspaikat on 2025 kunnostettu. Vesijaolta Päijänteelle reitillä on ylityspaikkoja, joissa on jonkin verran kantomatkaa. Näistä saa lisätietoja esim. Padasjoen latu ry:ltä tai alueen kyläyhdistyksiltä.	Vesijako-Päijänne yhteyttä ei ole osoitettu maakuntakaavassa, johtuen alueen melontaseuralta saaduista tiedoista kyseisen melontareitin nykytilanteesta ja kantomattojen pituudesta. Tällä bifurkaatiomelontareitin osuudella on huomattavan pitkiä kanto-osuuksia, jotka eivät käytännössä toimi ilman autosiirtymiä. Järville sijoitettavia melontareittejä ei muutamia poikkeuksia lukuun ottomatta ole maakuntakaavassa osoitettu. Palautteen ja sen pohjalta käytyjen tarkempien keskustelujen pohjalta Vehkajärvi-Palsa reitistä osoitetaan kaavakartalla Kasiniemen Ylävirran ja Alavirran jokimaisen kapeat osuudet.
Kärkölän ympäristöyhdistys ry	Kärkölän kunnan väestöennusteen perusteella kuntaan ei tule osoittaa uusia asumiseen tarkoitettuja alueita. Perusteluina esitetään, että kunnassa on jo riittävä kaavavaranto uudis- ja täydennysrakentamiseen, ja asumisen keskittäminen taajaman välittömään läheisyyteen mahdollistaa tehokkaan yhdyskuntarakenteen sekä luo edellytykset palveluiden toteutettavuudelle. Lisäksi kantatie 54 aiheuttaa liikenteellisiä haasteita.	Lahden kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimukseen perustuen laadittiin Lahden kaupunkiseutusuunnitelma, joka toimii myös maakuntakaavan 2060 viitesuunnitelmana. Kaupunkiseutusuunnitelmassa Kärkölä kuuluu asumisen kasvualueisiin ja Järvelään on mitoitettu väestönkasvu.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Kärkölen ympäristöyhdistys ry	Taajamatoimintojen alue tulisi poistaa kantatien 54 luoteispuolelta. Valkjärven ympäristön kaavaluonnoksen merkintä ”maakunnallisesti arvokas maisema-alue” katsotaan tarpeelliseksi, minkä vuoksi alueen varaaminen asuinrakentamiseen olisi ristiriitaista.	Poistettavaksi esitetty taajamatoimintojen alue on osoitettu voimassa olevassa maakuntakaavassa ja yleiskaavassa taajamatoimintojen alueeksi ja asumiseen. Lisäksi vireillä on asemakaava, jossa on tavoitteena ratkaista alue asumiskäyttöön. Maakunnallisesti arvokas maisema-alue tulee ottaa huomioon aluetta suunniteltaessa.
Orimattilan Moottorikerho ry	Maakuntakaavaan pitäisi lisätä Orimattilan Motocrossrata. Kohteen osoite Kangasvuokontie 14, 16300 Orimattila.	Maakuntakaavaan osoitetuilla moottoriurheiluradoilla on voimassa olevat ympäristöluvut. Tämänhetkisessä tilanteessa Orimattilan motocrossrataa ei ole edellytyksiä merkitä maakuntakaavaan.
Pärhä Oy	Pärhä Oy on merkittävä kiviainestoimittaja Päijät-Hämeessä. Yrityksellä on useita kiviainesalueita Orimattilassa ja kiviaineita toimitetaan laajalle alueelle Lahden ja Orimattilan ympäristössä. Nastolan Rakokiven eteläpuolella oleva alue on merkitty EO-alueeksi. Harjoitamme siellä kalliokiviainesten ottoa pohjavesipinnan alle, jolloin alueesta muodostuu lopuksi lampi. EO-merkintä on tarpeellinen. Rajauksen on syytä kattaa nykyinen alue ja mahdollisesti sen lähiympäristöä. Pärhä Oy:llä on Orimattilan Heinämaan Sepänjoella nykyisin neljä otamisaluetta. Niistä osa on merkitty EO-alueeksi. Merkintä on tärkeä toiminnan pitkäaikaisen kehittämisen vuoksi. Pärhä Oy toivoo, että kaavan EO-alueita Heinämaalla laajennettaisiin kattamaan nykyisin käytössä olevat kiviainesalueet ja lisäksi mahdollisia laajennusalueita.	Jo luvitettujen maa-ainesalueiden osalta maakuntakaavan EO-merkintää muutetaan siten, että nykyisin käytössä olevat valmiiksi luvitettut alueet Heinämaalla sisällytetään kaavaehdotusvaiheessa rajaukseen. Mahdollisten laajennusalueiden osalta EO-alueen rajausta ei muuteta. Kaavaselostuksessa esitetyn mukaisesti maakuntakaavassa on osoitettu vain sellaiset ottomääriltään merkittävät maa-aineksenottoalueet, joilla on voimassa olevat luvat.
Rudus Oy	Rudus Oy esittää, että kaavamerkintä maa-ainestenottoalue (EO) lisätään nykyisinkin maa-aineisten ottotoiminnan kohteena oleville alueille seuraavasti (mielipide sisältää karttaliitteitä ja kiinteistötietoja): • Hennan kiviainesalue • Marttilan kiviainesalue • Vierumäen kiviainesalue • Okeroisten kiviainesalue	Maakuntakaavassa on osoitettu vain kokoluokaltaan seudulliset maa-ainesalueet. Mielipiteessä esitetyt alueet eivät ole ominaisuuksiltaan ja/tai kokoluokaltaan seudullisen mittaluokan maa-ainesalueina maakuntakaavassa osoitettavia.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Rudus Oy	Orimattilan betonituotetehtaan osalta Rudus esittää, että kaavaluonnoksen mukainen virkistysaluemerkintä (V) muutettaisiin kaavamerkinnäksi T. Voimassa olevassa asemakaavassa betonituotetehtas sijaitsee TY-1 alueella.	Orimattilan betonituotetehtas sijaitsee kaavaluonnoksessa laajana virkistysalueena (V) osoitetun alueen eteläosassa. Virkistysalueen rajausta muokataan kaavaehdotukseen siten, ettei virkistysalue ulotu betonituotetehtaan alueelle. Maakuntakaavassa osoitettavaksi teollisuusalueeksi betonituotetehtaan alue on kuitenkin pienikokoinen. Voimassa oleva asemakaava turvaa hyvin betonituotetehtaan toimintaedellytykset alueella.
Solmar Consulting	Päijät-Hämeen maakuntakaavan alueelle sijoittuu kaksi Solmar Consulting Oy:n aurinkovoimahanketta, Toiskan ja Vähä-Sorrilan hankkeet. Kaavaluonnoksessa kyseisten hankealueiden päälle on piirretty viherverkoston ydinaluetta kuvaava osa-aluemerkintä. Vähä-Sorrilan lainvoimaisen rakennusluvan omaavan aurinkovoima-alueen olemassaolo olisi syytä huomioida viherverkoston ydinaluetta kuvaavan osa-aluemerkinnän osalta. Esittäisimme, että rakennusluvassa määritelty aluekokonaisuus poistetaan kyseisen merkinnän piiristä. Toiskan alueen kaavoitus on käynnistymässä ja alueen kaavoituksen yhteydessä tullaan varmistamaan ekologisten yhteyksien säilyminen kaava-alueen osalta tarkoituksenmukaisella tarkkuustasolla, mutta alueelle tulee myös oletettavasti aidattuja aurinkopaneeli- ja sähkötekniisiä rakennelmia. Esittäisimme, että tällä alueelle viherverkoston ydinaluetta kuvaavaa osa-aluemerkintää muutetaan siten että se rajautuu kaava-alueen pohjoispuolella voimajohtolinjaan ja Niinikoskentiehen.	Vähä-Sorrilan lainvoimaisen rakennusluvan omaavan alueen osalta tarkastellaan vielä viherverkoston ydinalueen kaavakartalla osoitettavaa rajausta. Viherverkoston osoittaminen kartalla ei tarkoita, että se estäisi muut maankäyttömuodot alueella. Kuitenkin alueiden tarkemmassa suunnittelussa tulee huomioida viherverkoston ja sen välisten yhteyksien toiminnallisuuden säilyminen. Kehittämissuositus on luonteeltaan suunnittelumääräystä lievempi ja se mahdollistaa keskenään ristiriitaistenkin tavoitteiden yhteensovittamisen.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
UPM Metsä	On hyvä, että kaavaselostuksessa on huomioitu merkintöjen vaikutukset: Alueen suunnittelussa tulee turvata maa- ja metsätalouden toimintaedellytykset. Metsien hoito ja käyttö perustuvat metsälakiin, eivätkä kaavamerkinnot rajoita perusrakennusoikeutta tai loma-asutusta. Suurin osa Suomen metsistä kuuluu metsäsertifioinnin piiriin. Sen tavoitteena on varmistaa metsien vastuullinen ja kestävä käyttö, ja tämä periaate tulee sisällyttää selkeästi kaikkiin kaavamerkintöihin ja -määräyksiin, jotta tulkinnot pysyvät yksiselitteisinä myös tulevaisuudessa.	Merkitään tiedoksi.
	Ulkoilun ohjaamistarpeen osalta korostamme, että kaikki yksityismaita koskeva suunnittelu tulee toteuttaa maanomistajien kanssa yhteistyössä.	Ulkoilun yhteystarvemerkinnot ovat ohjeellisia. Mikäli yhteystarpeiden osoittamille väleille myöhemmin toteutetaan ulkoilureittejä, määritetään reitin sijainnit tarkemmassa reittisuunnittelussa. Reittien sijoittaminen yksityismaille edellyttää sopimuksia maanomistajien kanssa.
	Viherverkoston ydinalueet ja suojelualueet ovat tärkeitä luonnon monimuotoisuuden ja ekologisen kestävyys kannalta, mutta niiden tarkoitus, oikeusvaikutukset ja suunnittelunäkökulmat eroavat toisistaan. On hyvä, että kaavamääräyksessä todetaan selkeästi, ettei merkintä rajoita maa- ja metsätalouden harjoittamista. Aluerajausten kriteereistä tarvitaan lisää tietoa. Viherverkoston ydinalueet on merkitty laajoina alueina, mutta koska ne eivät ole oikeusvaikutteisia, ne toimivat suosituksina kuntien kaavoituksessa. Näin laajat merkinnot ovat maakuntakaavatasolla tarpeettomia, sillä luonnon monimuotoisuutta turvataan jo lakiperusteisesti. Alueiden ominaisuudet ja sijainti tulee huomioida tarkemmalla tasolla. Kriittinen ekologinen yhteys on laaja kokonaisuus, ja suunnittelumääräyksissä suositellaan ekologisten yhteyksien katkaisemisen välttämistä. Merkinnot eivät ole oikeusvaikutteisia, mutta toimivat kehittämissuosituksina. Ne liittyvät SL-alueisiin, MU-alueisiin ja virkistysalueisiin. Merkintöjen kriteereistä tarvitaan lisää tietoa, ja vaikutukset alueen kehittämistoimenpiteisiin jäävät osin epäselviksi.	Viherverkoston aluerajausten perusteet on kuvattu kaavaselostuksen liitteenä julkaistussa viherverkostoeselvityksessä. Myös kriittisten ekologisten yhteyksien osalta viherverkostoeselvityksestä löytyy tarkempia tietoja. Kaavaselostukseen lisätään kuvausta mm. Kriittisten ekologisten yhteyksien suositusleveyydestä.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
UPM Metsä	Maakunnan alueella on useita voimajohtohankkeita ja kantaverkon kehittämistarpeita. Kaavassa tulisi huomioida teollisuustontit, sähköasema- ja mahdolliset akkuvarastopaikat, joita voimajohtolinjojen läheisyys palvelee.	Maakuntakaavan tarkkuustaso huomioiden pyritään osoittamaan teollisuus- ja työpaikka-alueita sähköinfran kannalta suotuisiin sijainteihin.
	On hyvä, että merkinnällä mahdollistetaan yksityiskohtainen suunnittelu ja eri toimintojen yhteensovittaminen. Kuitenkin suunnittelumääräyksessä painotetaan asumisalueen roolia. Esimerkiksi Heinolan Jyrängön alueella taajamatoimintojen alue rajoittuu laajaan MU-alueeseen, jossa on myös merkittäviä voimajohtoalueita ja potentiaalia muuhunkin kuin taajamatoimintoihin.	Lausunnosta ei täysin käy ilmi, millaista muutosta esimerkiksi mainitulle Heinolan Jyrängön taajamatoimintojen alueelle esitetään.
	UPM Metsä toivoo mahdollisuutta keskustella kaavasisällöistä palautteen perusteella.	Sovitaan ajankohta toivotulle keskustelulle.
Valkjärven Suojelijat ry	Maakuntaliitto on ottanut kansalaiset ja yhteisöt erinomaisesti mukaan maakuntakaavan valmisteluun.	Merkitään tiedoksi.
	Ilmastomuutoksen kiihtyminen vaatii yhä vakavampaa huomioimista. Uusiutuvan energian lisääminen on välttämätöntä ilmaston lämpenemisen hillitsemiseksi. Energiahankkeiden sijoittelussa on kuitenkin tärkeää huomioida myös luonnon monimuotoisuus ja arvo, ei pelkästään taloudelliset näkökulmat tai ilmastomuutoksen torjunta. Taloudellisiin perusteisiin nojaavat päätökset voivat sivuuttaa luonnon arvot, joille ei vielä ole määritelty rahallista arvoa. Esimerkiksi metsänomistajat voisivat saada merkittävästi suuremman korvauksen, jos metsää käytettäisiin hiilinieluna hakkuun sijaan. Luonnon monimuotoisuuden suojelulle ei kuitenkaan ole vielä vastaavaa kompensatiomekanismia, vaikka luonnon tuho vaikuttaa myös ihmisten hyvinvointiin ja talouteen.	Maakuntakaavaa varten on tehty aurinkovoimakartoitus, mutta aurinkovoima-alueita ei osoiteta maakuntakaavakartalla. Aurinkovoiman sijoittumista ohjataan kaavan yleismääräyksillä.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Valkjärven Suojelijat ry	Esimerkiksi torjunta-aineiden käytön aiheuttamat pölyttäjätuhot heikentävät ruoantuotantoa, mutta aiheuttajat eivät ole joutuneet maksamaan vahingoista. Niin kauan kuin luonnon tuhoaja ei joudu maksamaan tuhosta, muiden tulee kantaa vastuu luonnon suojelusta. Tulevaisuudessa, kun luonnon tuho hinnoitellaan, myös elinkeinoelämä muuttaa toimintamalliaan. Tässä tilanteessa kaavoittajilla, kuten maakuntaliitoilla, on keskeinen rooli. Päijät-Hämeen liitto voi edistää sekä ilmastonmuutoksen torjuntaa että luonnon suojelua kaavoittamalla vastuullisesti. Tuuli- ja aurinkovoimalat tulisi sijoittaa alueille, joissa energiankulutus on suurinta, kuten asutuksen ja teollisuuden läheisyyteen. Näin minimoidaan luonnon haitat ja vältetään tarpeettomat voimansiirtolinjat. Aurinkovoimaloiden osalta mallisuoritus on käynnissä Vierumäen Laviassuolla, jossa entiselle turvesuolle suunnitellaan aurinkovoimalaa ja samalla suon ennallistamista lintujen elinympäristöksi. Tällaiset hankkeet tukevat sekä uusiutuvan energian tuotantoa että luonnon monimuotoisuutta. Maakuntakaavaan on merkitty kaksi tuulivoima-aluetta, mutta aurinkovoimalat on jätetty ulkopuolelle, koska niitä on rakennettu muualle kuin kaavassa hahmotelluille alueille. Sen sijaan, että aurinkovoimala-alueet jätetään pois, tulisi potentiaalisten alueiden kartoitusta tarkentaa ja lisätä ne osaksi maakuntakaavaa. Näin voidaan tukea uusiutuvan energian yrityksiä ja välttää epäonnistumisia sekä luontovahinkoja. Maakuntakaavaan tulisi tehdä huolellinen potentiaalisten aurinkovoimala-alueiden kartoitus ja lisätä mahdolliset alueet osaksi kaavaa. Maakuntakaavan kohdeluettelossa on mainittu luonnonsuojelualueet, myös Metsoalueet. Luettelosta puuttuu Sysmän pohjoisosassa Valkeajärven itäpuolella sijaitseva Oinaanotsan Metso-alue (4,5 ha), joka tulisi lisätä kaavaan.	Maakuntakaavalla ohjataan vain kokoluokaltaan seudullisten tuulivoima-alueiden sijoittumista. Asutuksen ja teollisuuden läheisyydessä sijaitsevat tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet eivät tyypillisesti ole kooltaan sellaisia, jotka mahdollistavat seudullisen mittaluokan tuulivoima-alueita. Maakuntakaavassa on osoitettu vain yli 5 hehtaarin kokoiset luonnonsuojelualueet kaavan yleisen tarkkuustason mukaisesti. Mielipide käsittelee luonnonsuojelualueita, joka on kooltaan alle 5 hehtaaria eikä sitä siten osoiteta maakuntakaavakartalla. Rauhoitusmääräykset ovat voimassa perustetuilla luonnonsuojelualueilla, vaikka alueita ei olisi merkitty maakuntakaavaan.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 1	Mielipiteen kirjoittaja on koonnut mielipiteeseensä referaatteja ja lyhennelmiä lukuisista tuulivoimaa käsittelevistä lehtiartikkeleista ja verkkolähteistä. Kirjoittaja ottaa Padasjoelle suunnitellun tuulivoiman osalta kantaa seuraavasti: "Mutta Padasjoelle tulee suuret tuulivoimalat sanotte te mitä tahansa, koska suuret eläkeyhtiöt haluavat rakentaa tuulivoimaloita minne tahansa saavat ympäristökuvan, ja nehän saavat luvat tietysti." Ja jatkaa "Luhangassa voimalat eivät ole saaneet ympäristölupaa, mutta ne rakennettiin kuitenkin. Jos tuulivoimalat olisivat komeita ja vaarattomia, ne haluttaisiin rakentaa väkisin Helsinkiin tai Hollolaan". Mielipiteessä tuodaan esiin, että Ruotsissa lääninhallitusten tehtävänä on edistää tuulivoiman lisäämistä, samalla kun ne toimivat lupaviranomaisina. Tämä muodostaa vakavan eturistiriidan, joka uhkaa oikeusvarmuutta ja ympäristönsuojelua sekä Ruotsissa että Suomessa.	Päijät-Hämeen maakuntakaavaluonnoksessa ei ole osoitettu Padasjoelle tuulivoima-aluetta, johon kirjoittaja mielipiteessään ilmeisesti viittaa. Merkitään mielipide tiedoksi. Mielipiteen sisällöstä suuri osa ei liity maakuntakaavaratkaisuun, vaan käsittelee näkemyksiä tuulivoimasta yleisellä tasolla.
Mielipide 2	Mielipiteen esittäjän talousmetsätilojen alueelle sijoittuu ge-1 merkinällä osoitettuja valtakunnallisesti arvokkaita kallioalueita. Kirjoittaja muistuttaa ja vaatii, että kyseiset alueet tulee merkinnästä huolimatta säilyttää metsätalouden käytössä. Talousmetsätilat ovat tärkeä osa kirjoittajan elinkeinotoimintaa. Lisäksi kirjoittaja esittää varaavansa eteläisen puolen kallioalueesta osan omavaraisen kalliomurskeen/kiviaineksen ottoon tilan metsäteiden parantamiseen ja luontopolkujen rakentamiseen.	Ge-1 merkinnällä ei ole vaikutuksia alueiden metsätaloustalouteen. Muokataan ge-1 alueen suunnittelu-määräystä kaavaehdotukseen, jotta asia käy määräyksestä selkeästi ilmi. Maakuntakaava ei säätele maa-ainesten kotitarveottoa. Kotitarveotosta tulee tehdä ilmoitus kunnan valvontaviranomaiselle, jos aineksia on aikomus ottaa yli 500 kuutiota.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 3	Mielipiteeni käsittelee kaavamerkintää ge-1, etupäässä alueella KAO060011 Ämmävuori- Pohjanvuori, Heinola. Alueen pinta-ala, 880 ha, on huomattava ja koskettaa laajasti koko Taipaleen kylää ja sukulaismetsänomistajiamme. Rajaus koskettaa yksipuolisesti maanomistusolosuhteita Heinolassa ja etenkin sen kylässä Taipale. Merkille pantavaa on, että Tökkästenlahden eteläpuoli on rajattu pois alueesta, vaikka alueelta löytyy 7 kallioperähavaintoa. Valtakunnallisesti arvokkaat kalliot osa 2- Häme (KAO060011) raportista en löydä varsinaisesti viittauksia, jotka koskettavat suoranaisesti omistamaani tilaa. Myöskään Päijät-Hämeen POSKI-loppuraportin liitekartat (E/882/42/2008) eivät nosta mitään erityispiirteitä esiin tilallani. Tilalleni on tarpeen muodostaa puunkorjuuta varten metsätieverkostoa. Huoleni on, että ge-1-merkintä vaikeuttaa ja hankaloittaa ja mahdollisesti rajoittaa metsätalouden harjoittamista ja metsätieverkoston perustamista.	Ge-1 kaavamerkinnän kaavamääräystä selkiytetään kaavaehdotukseen. Kaavamerkintä ei rajoita metsätaloustoimia tai metsätieverkoston toteuttamista ja tämä kirjataan luonnosvaihetta selkeämmin ge-1 kaavamääräykseen. Ge-1 rajaukset on osoitettu valtakunnallisesti arvokaiden kallioalueiden inventoinnin tulosten perusteella, ympäristöhallinnon paikkatietoaineistojen mukaisina. Valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet on rajattu kokonaisuuksina, josta johtuen aluekuvauksissa ei välttämättä ole kohdetietoja (viittauksia) kaikista aluerajaukseen sisältyvistä osista. Rajausperusteet ja arvotukseen vaikuttaneet seikat on pisteytetty alkuperäisessä inventointiraportissa. Kriteerit ovat olleet erilaiset, kuin POSKI-inventoinnin yhteydessä.
	Konniveden rantaosayleiskaavaan on sijoitettu loma-asunnon paikka v. 2007 nyt ge-1 merkityn alueen vaikutusalueelle. Huoleni on, että ge-1 kaavamerkintä vaikuttaa lomarakentamiseen.	Maakuntakaavan ge-1 merkinnällä ei ole vaikutuksia rantaosayleiskaavan osoittamiin rakennusoikeuksiin.
Mielipide 4	Mielipide koskee vapaa-ajan asunnon muuttamista vakituiseksi asunnoksi. Kunta ei ole edistänyt asiaa, ja mielipiteessä kysytään voisiko siihen vaikuttaa maakuntakaavalla.	Vapaa-ajan asunnon muuttaminen vakituiseksi asunnoksi edellyttää lupamenettelyä, joka kuuluu kunnan toimivaltaan. Maakuntakaava ohjaa alueiden käyttöä yleispiirteisellä tasolla, mutta se ei ratkaise yksittäisten kiinteistöjen käyttötarkoitusta. Vaikka maakuntakaava osoittaisi alueen asumiseen soveltuvaksi, se ei anna oikeutta muuttaa yksittäisen rakennuksen käyttötarkoitusta vapaa-ajan asunnosta vakituiseksi asunnoksi. Päätösvalta asiassa on aina kunnalla.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 5	Lahti–Heinola-rata on merkitty ohjeelliseksi pääradaksi, mutta samaan aikaan rinnalle on jätetty myös vanha linjaus (Ahtiala–Vierumäki), joka on merkitty kehitettäväksi pääradaksi. Onko tarkoituksenmukaista osoittaa kyseiselle välille sekä parannusta nykyiselle radalle ja uuden radan rakentamista?	Kehittämismerkintöjen tavoitteena on mahdollistaa erilaiset etenemispolut pitkällä aikavälillä. Tarkastellaan merkintöjä ehdotusvaiheessa, kun Väyläviraston esiselvitys Lahti–Heinola-radan peruskorjaus- ja kehittämistarpeista valmistuu.
	Rautatieasemien ja asemavarausten ympäröivä maankäyttö on osittain epäjohdonmukaista. Kuntakeskusamat, Järvelä, Kausala ja Lahti ovat selkeästi esitetty asemaan tukeutuvan maankäytön kohteiksi keskustatoimintojen vyöhykkeellä, mutta erityisesti Nastolan alueen asemien maankäyttö on vaikeasti joukkoliikenteelle sopivaa. Villähteen aseman ympäristön rakentamatonta viljelys/joutomaata, voisi hyödyntää tehokkaastikin paremmin joukkoliikenteeseen tukeutuvan maankäytön osalta. Nastolan aseman sijainti on hankala joukkoliikenteen kannalta, sillä se sijaitsee erillään Rakokivestä. Radan ympäristö on teollisuusaluetta eikä yhdisty kovin hyvin joukkoliikenteeseen. Ehdottaisin harkintaa joukkoliikenteeseen tukeutuvasta rakenteen kaavoittamisesta. Toki haasteena on se, että Nastolan väkiluku ei ole ollut kovin nousujohteinen, mikä tukee heikosti uuden maankäytön rakentamista.	Villähteen aseman eteläpuolella oleva asumisen alue ja Nastolan aseman eteläpuolella oleva työpaikka-alue on osoitettu kaavaluonnoksessa voimassa olevaa maakuntakaavaa laajempina. Kaupunki määrittelee kaavoituksella alueiden tiiviiden ja kulkuyhteydet asemille. Henkilöliikenteen seisakkeet palvelevat myös teollisuus- ja työpaikka-alueiden työmatkaliikennettä ja muuta toimintaa.
	Kaupan suuryksiköiden osalta kommentti kohdistuu erityisesti litin kme-alueeseen. Uuden kme-alueen sijoittamisessa erilleen Kausalantaajamasta luo omat riskinsä kunnan kauppatoimintojen kehitymiselle. On oltava hyvin tarkkoja sen osalta, ettei uusi alue heikennä kaupan tarjontaa Kausalassa, sillä se olisi karhunpalvelus kestävä liikunnan edistämiseksi kunnassa. On riski, että kauppa siirtyy ohikulkutien varteen ja Kausalasta aletaan kulkea sinne autolla, nykyään keskustassa tehdyn kävelyn tai pyöräilyn sijaan. Tähän kehoittaisin huomiota. Toinen vastaava huomio on Heinolasta, ja olen siellä huolestunut S-ryhmän halusta sijoittaa uusi Prisma kauas keskustasta. Kehottaisin ohjamaan isonkin kaupan sijoittumista ydinkeskustoihin: tästä on hyvää kokemusta jo esimerkiksi Helsingin Pasilasta, Tampereelta, Lohjalta ja myös Lahdesta.	Maakuntakaavaa varten on laadittu kaupan selvitys, jossa on tunnistettu ja arvioitu keskustojen ulkopuolisten kaupan alueiden sijainnit, kaupan laatu ja enimmäismitoitus. Selvityksessä potentiaalisiksi kaupan alueeksi tunnistettiin Kausalan eritasoliittymän alue valtatie 12 Mankala–Tillola uuden linjauksen myötä. Se on ensisijaisesti liikennettä palveleva erikoiskaupan alue. Litissä ei ole esitetty vähittäiskaupan suuryksiköitä keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle. Heinolan Prismen kaupan hanke sijoittuu maakuntakaavan mukaiselle keskustatoimintojen alueelle.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 5	Mielipiteen mukaan kaavoitetut maankäyttöalueet eivät juuri ohjaa tiiveyttä, ja toisaalta pohditaan kuinka paljon maakuntakaavatasolla halutaan siihen ottaa kantaa. Laajat taajamatoimintojen alueet saattavat heikentää kestävästä joukkoliikennejärjestelmästä, mikäli tiheys väljentyä autoon tukeutuvan yhdyskuntarakenteen tasolle ja heikentää joukkoliikenteen edellytyksiä. Siksi tulisi ohjata kaavoitusta erityisesti rautatieasemien ja olemassa olevien runkobussireittien varrelle ja laajoja varauksia maaseudulla voitaisiin pienentää. Erityisesti huolta herättävät alueet Vesivehmaa-Paimela-Kalliola, Tiiranmäki, Hollolan k-Hersala, Orimattilan eteläosa, Virenoja, Renkomäki-Pennala, Nastolan nauhataajaman pohjoisosat ja Myllyoja-Myllykylä. Tulisi siis olla vähemmän taajamapinta-alaa ja jonkinlainen instrumentti tiiveyden ohjaamiseen joukkoliikenteen varrelle.	Kestävä ja joukkoliikenteeseen tukeutuva liikkuminen on yksi maakuntakaavan keskeisimpiä tavoitteita. Etenkin olemassa oleva maankäyttö asettaa haasteita optimaalisen rakenteen ja joukkoliikenneverkon muodostamiselle jälkikäteen. Taajamatoimintojen alueiden tiiveyttä ohjaava vaikutusta arvioitaessa tulee huomioida muun muassa niiden luonne eri toimintojen sekoittuneina alueina sekä maakuntakaavan strateginen ja mahdollistava pitkän aikavälin rakennetta ohjaava rooli. Maakuntakaavalla olisi mahdollista ohjata hyvinkin yksityiskohtaisesti ja erilaisia instrumentteja käyttäen. Tällöin maakuntakaavan liian suppeat ja yksityiskohtaiset aluevaraukset vähentävät kehittämisvaihtoehtoja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja voivat johtaa niin sanottuun kehityslukoon, joka ei mahdollista toteuttamiskelpoisia ratkaisuja. Yksityiskohtaisesti ohjaavan maakuntakaavan sijaan on tarkoituksenmukaisemmaksi vaihtoehdoksi valittu ohjata suunnittelumääräysten kautta keskeisiä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa huomioitettavia ja toteutettavia asioita, kuten kestävästä liikkumisesta, yhdyskuntarakenteen eheyttä ja kokonaiskestävyyttä. Niiden toteutumisessa yksityiskohtaisemmalla suunnittelulla on keskeinen rooli.
Mielipide 6	Maanomistajalla on oltava oikeus käyttää kalliioalueitaan teiden ja rakentamisen tarpeisiin. Natura 2000-alueet sijaitsevat lähestulkoon malmiesiintymisalueilla. Natura-alueiden rajat on pyykitetty 2010 onko rajoja nyt suurennettu? Missä on maanomistajien yhdenvertaisuus ja kohtuus. Kalliolla vinoviivoitus on juuri samalla paikalla kuin malmifirmoilla.	Natura-alueiden rajoja ei ole suurennettu. Rajat on osoitettu perustettujen Natura 2000-alueiden mukaisina, Ympäristöhallinnon paikkatietojen perusteella.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 6	Vaadin otettavaksi huomioon jo 1988 laaditun kallioalueselvityksen alueellani ja kanteluni, sekä eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen vastauksen.	Apulaisoikeusasiamiehen vastauksenkin perusteella valtakunnallinen kallioalueinventointi on toteutettu asianmukaisesti. Kallioalueiden rajaukset osoitetaan kaavakartalla inventoinnin rajausten mukaisina. Ge-1 kaavamerkinnän kaavamääräystä selkiytetään kaavaehdotukseen. Kaavamerkintä ei rajoita metsätaloustoimia ja tämä kirjataan luonnosvaihetta selkeämmin ge-1 kaavamääräykseen.
	Laivaväylä on siirrettävä pois yksityisvesialueeltani.	Laivaväylät on kaavakartalla osoitettu Väyläviraston vesiväyläaineiston mukaisesti.
Mielipiteet 7, 13, 16, 17, 19, 22, 23, 24, 25, 28*, 29, 30, 31, 35, 39, 40, 41, 44, 49, 50, 54*, 59, 60, 63*, Rievelinmutka ry (Imjärven kyläyhdistys), Heinolan kalatalousalue, Imjärven kalastusyhdistys ry, Heinolan manttaalikunnan säätiö, Hirvisalo-Hujasalo Kyläyhdistys ry, Imjärven Erä ry *Mielipiteessä esitettyjä muita kuin Savon oikorataan liittyviä asioita on esitetty jäljempänä vastineraportissa	Mielipiteissä vastustetaan Savon oikoradan osoittamista Ala-Räävelin itäpuolelle, ja esitetään laaja-alaisesti vaikutuksia asumiseen, elinkeinoin, luontoon, kulttuuriympäristöön, kustannuksiin, turvallisuuteen ja kaavaprosessiin. Mielipiteet kokonaisuudessaan ovat luettavissa maakuntakaavan verkkosivuilla.	Savon oikoradan linjauksesta on käyty maakunta-kaavan luonnoksen nähtävilläolon jälkeen neuvotte-luja valtion viranomaistahojen kanssa. Lusin pohjois-puolelta kulkevaa uutta linjausta tullaan selvittämään maakuntakaavan ehdotusvaiheessa. Maakuntakaavassa esitetään radan ohjeellinen lin-jaus. Radan tarkka linjaus ratkaistaan myöhemmissä suunnitteluvaiheissa. Ratahanke edellyttää vielä useita arviointi- ja suunnitteluvaiheita. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (YVA) tutkitaan useampia linjaus-vaihtoehtoja, ja tavoitteena on löytää vaihtoehto, jolla olisi mahdollisimman pienet haitalliset ympäristövai-kutukset. YVA-menettelyn tarkoituksena on varmis-taa, että suunnitteilla olevan hankkeen ympäristövai-kutukset selvitetään riittävällä tarkkuudella silloin, kun hanke todennäköisesti aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
	Asuminen, vapaa ajan asuminen ja kiinteistöjen arvo • Rata heikentäisi Heinolan pohjois- ja koillisosan vapaa-ajan asumisen vetovoimaa, erityisesti Sulkavanlahden, Imjärven, Konniveden ja Ala-Räävelin alueilla. • Useat vapaa-ajan asunnot ja ympärivuotiset kiinteistöt jäävät melu- ja värinävyöhykkeelle, jolloin käyttökelpoisuus ja arvo laskevat. • Pelkkä ratavaraus rajoittaa rakentamista, estää investointeja ja vaarantaa maatilojen sekä yritysten rahoituksen saannin. • Uusi linjaus ulottaa rajoitukset alueille, joilla on äskettäin tehty merkittäviä kiinteistö- ja matkailuinvestointeja. • Ratalinjaus muuttaisi kulkuyhteyksiä ja voi edellyttää kiertoteitä, jotka vähentävät maa- ja metsäpinta-alaa.	Asuminen, vapaa ajan asuminen ja kiinteistöjen arvo Maakuntakaavan tehtävänä on tarkastella alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämistä koko Päijät-Hämeen näkökulmasta. Savon oikorata parantaa maakunnan saavutettavuutta ja vahvistaa sen vetovoimaa pitkällä aikavälillä. Savon oikoradan vaikutuksia saavutettavuuteen ja palvelutasoon, liikennejärjestelmän turvallisuuteen sekä taloudelliseen, ekologiseen ja sosiaaliseen kestävytyteen on tarkasteltu yleispiirteisellä tasolla Savon oikoradan ajantasaisuusselvityksessä (https://urly.fi/3J0r, luonnos 19.9.2025). Myös ehdotusvaiheessa selvittävän uuden linjauksen vaikutuksia tullaan tarkastelemaan yleispiirteisellä tasolla. Vaikutusten arviointia täydennetään lopulliseen selvitysraporttiin ja kaavaselostukseen. Kaavoituksessa arvioidaan hankkeen vaikutuksia elinympäristöön, maisemaan, liikenteeseen ja ympäristöön alueidenkäyttölain mukaisesti. Yksittäisten kiinteistöjen hintakehitystä ei arvioida maakuntakaavassa. Kiinteistöjen kulkuyhteyksiä tarkastellaan jatkosuunnittelussa.
	Kulttuuriympäristö ja maisema • Linjaus tuhoaisi Imjärven kylämiljöön, maalaismaisemaa, historiallisen kyläkeskuksen rakenteita sekä useita muinaisjäännöksiä (mm. Kalmemäki, Kukkaromäki, Lampila). Linjaus kulkee kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden tilakeskusten ja perinnemaisemien läheltä sekä halkaisee kyläalueita ratasilloilla ja kallioleikkauksilla. • Maisemavaikutukset ovat merkittävät mm. Sulkavanlahdelle.	Kulttuuriympäristö ja maisema Päijät-Hämeen rakennetun kulttuuriympäristön selvitys on päivitetty maakuntakaavaa varten vuosina 2022–2024. Selvityksessä tunnistetut maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt, Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt sekä Museoviraston muinaisjäännösrekisterissä olevat muinaisjäännökset on esitetty Savon oikoradan ajantasaisuusselvityksen ympäristökartoilla.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
	Elinkeinot, maatalous ja matkailu • Ratalinjaus pirstoo metsäalueita sekä vaikeuttaa metsätaloutta, kulkuyhteyksiä ja raskaiden puukuljetusten järjestämistä. • Useat maatilat ja matkailuyritykset kärsisivät merkittävää toiminnallista ja taloudellista haittaa, ja epävarmuus pysäyttää investoinnit. • Alueella on maaseutumatkailua, ja hiljaisuuden, järviluonnon ja maiseman menetykset vaarantaisivat koko elinkeinon.	Elinkeinot, maatalous ja matkailu Maakuntakaavan tavoitteena on turvata koko Päijät-Hämeen tasapainoinen kehitys ja varmistaa, että alueella on hyvät edellytykset menestyä myös tulevaisuudessa. Kaavassa varaudutaan sellaisiin ratkaisuihin, jotka tukevat Päijät-Hämeen elinvoimaa, saavutettavuutta ja kilpailukykyä tulevana vuosikymmeninä. Savon oikorata on valtakunnallisesti merkittävä liikenneyhteys, ja se sisältyy Väyläviraston (2009, 2018 ja 2025) näkemykseen siitä, miten rautateiden kehittämiseen tulee varautua maankäytössä pitkällä aikavälillä. Selkeä kaavallinen varautuminen vähentää pitkällä aikavälillä epävarmuutta ja mahdollistaa investointien suunnittelun. Valtion väyläverkon maanlunastukset perustuvat pääasiallisesti hyväksytyyn tie- tai ratasuunnitelmaan. Väylävirasto on koornut kysymyksiä ja vastauksia maiden lunastamisesta väylähankkeiden yhteydessä.
	Luonnonympäristö ja melu • Laaja ja yhtenäinen viherverkosto pirstoutuisi, ja ratojen rakentaminen ja käyttö heikentäisivät luonnon monimuotoisuutta. • Melu, värinä ja rakentamisen aikaiset haitat ulottuvat laajalle. • Todetut ja epäillyt liito-oravan, valkoselkätikan ja muiden uhanalaisten lajien elinalueet vaarantuvat. • Merjeslammen Helmi-hanke, METSO-alueet, luonnonlähteet ja suojeluympäristöt vaarantuvat. • Imjoki ja Imkoski, erittäin uhanalaisen järvitaimenen tärkeimmät lisääntymisalueet, vaarantuvat ratasillan ja rakentamisen aiheuttaman kiintoainekuormituksen vuoksi, jolloin on riski taimenkanan tuhoutumiselle. • Rata katkaisisi hirvieläinten ja suurpetojen luontaiset kulkureitit.	Luonnonympäristö ja melu Ympäristövaikutuksia on tarkasteltu yleispiirteisellä tasolla Savon oikoradan ajantasaisuusselvityksessä (luonnos 19.9.2025). Siinä lähtökohtana on ollut yksiraiteinen rata liikennepaikkoja lukuun ottamatta. Myös ehdotusvaiheessa selvitettävän uuden linjauksen vaikutuksia tullaan tarkastelemaan yleispiirteisellä tasolla. Vaikutusten arviointia täydennetään lopulliseen selvitysraporttiin ja kaavaselostukseen. Ratahanke edellyttää vielä useita arviointi- ja suunnitteluvaiheita. Ympäristövaikutusten arviointimenetelyssä (YVA) tutkitaan useampia linjausvaihtoehtoja, ja tavoitteena on löytää vaihtoehto, jolla olisi mahdollisimman pienet haitalliset ympäristövaikutukset.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
	Kustannukset • Vuoden 2014 maakuntakaavan länsipuolinen reitti todettiin aiemmin toteuttamiskelpoiseksi ja kustannuksiltaan selvästi edullisemmaksi. • Uusi linjaus sisältää kymmeniä siltoja ja jopa 6 km tunneleita, mikä kasvattaa kustannuksia jopa kaksinkertaisesti. • Linjauksen kustannusarvioita, vesistönylitysten toteutettavuutta, vaihtoehtoja ja yhteyttä Etelä-Savon puolella ei ole arvioitu riittävästi. • Mäntyharjun kanavasta johtuvat siltojen korkeusvaatimukset, ja sillat on esitetty kartassa puutteellisesti.	Kustannukset Maakuntakaavaa varten laaditussa ajantasaisuusselvityksessä sekä muissa selvityksissä esitetyt kustannusarvot ovat hyvin alustavia, ja kustannusarvio tarkentuu radan jatkosuunnittelussa. Maakuntakaavassa keskitytään alueiden käyttöön huomioiden sen taloudellisuus, mutta ei syvennyttä radan suunnitteluun ja yhteiskuntataloudellisiin kannattavuuslaskelmiin. Savon oikoradan linjaukseen ja toteutettavuuteen vaikuttavat kustannusten lisäksi myös muut tekijät. Lahti-Heinola-Mikkeli-rata on ollut Itä-Suomeen suunnatuvista ratalinjauksista taloudellisesti kannattavin Väyläviraston vuonna 2019 valmistuneessa selvityksessä. Maakuntakaavan 2014 mukainen linjaus on tunnistettu alustavasti kustannuksiltaan edullisemmaksi kuin kaavaluonnoksessa osoitettu linjaus. Vuonna 2022 laaditun selvityksen (Selvitys idän suunnan raideyhteyksistä, Proxion Plan Oy) mukaan Lahti-Mikkeli-oikoradan rakentamisen kustannusarvio on 1 541 miljoonaa euroa. Kustannusarvio perustuu voimassa olevan maakuntakaavan 2014 mukaiseen linjaukseen. Maakuntakaavaa 2060 varten laaditussa Savon oikoradan ajantasaisuusselvityksessä kustannusarvio on 1 446 miljoonaa euroa. Aiempaa matalampi kustannusarvio perustuu pääosin nykyisen Lahti-Heinola-radan hyödyntämiseen aiemmin suunniteltua pidemmällä matkalla. Etelä-Savon voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu ohjeellinen linjaus ja Päijät-Hämeessä luonnosvaiheessa osoitettu ohjeellinen linjaus yhdistyvät riittävän lähelle toisiaan. Etelä-Savossa on käynnistetty kokonaismaakuntakaavan laatiminen ja yksi ratkaistava asia on Savon oikoradan linjaus. Etelä-Savon liitto on osallistunut Savon oikoradan ajantasaisuusselvityksen ohjausryhmään.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
	Radan tarve ja oikeusvaikutukset • Alueen väestökehitys ja matkustajamääräennusteet eivät tue uuden oikoradan rakentamista. • Linjaus ei sisälly TEN-T-ydinverkkoon eikä paranna huoltovarmuutta tai sotilaallista liikkuvuutta; päinvastoin Ala-Räävelin itäpuolinen linjaus voi heikentää Lusin varalaskupaikan toimintaedellytyksiä. • Varaus aiheuttaa laajoja ja pitkäaikaisia maankäyttörajoitteita, jotka näkyvät heti kaavan hyväksymisestä alkaen, vaikka hankkeella ei ole rahoitusta tai aikataulua. Tämä on kohtuutonta perustuslain 15 § ja 20 § näkökulmasta. • Ympäristöministeriön linjausten mukaan laajoja varauksia ilman realistista toteutusnäkökulmaa ei tule sisällyttää kaavoihin. • Maakuntakaava 2014 sisältää voimassa olevan ratavarauksen, ja uusi ehdotus luo päällekkäisen oikeusvaikutuksen, mikä on kohtuutonta. • Suunnittelumääräys radan osalta on maakuntakaavassa tarkentamaton. Suurpiirteinen varaus aiheuttaa liian suuria epävarmuuksia tulevaisuuden suunnittelutarpeisiin.	Täydennetään Sulkavanlahden ylittävä silta suunnitelmakarttaan ratalinjauksesta (silta näkyy ympäristökohteiden yleiskartassa). Mäntyharjun kanavan alikulkukorkeus 9,5 metriä on huomioitu Savon oikoradan ajantasaisuusselvityksessä. Radan tarve ja oikeusvaikutukset Savon oikorata on valtakunnallisesti merkittävä liikenneyhteys, ja se sisältyy Väyläviraston (2009, 2018 ja 2025) näkemykseen siitä, miten rautateiden kehittämiseen tulee varautua maankäytössä pitkällä aikavälillä. Uusien ratojen toteuttamiseen liittyy aina epävarmuutta ennen rahoituspäätöstä. Lahti–Heinola–Mikkeli-rata palvelee laajasti nykyisen Savon radan vaikutusalueella sekä laajemminkin Keski- ja Itä-Suomea. Savon oikoradan ajantasaisuusselvityksessä on tarkasteltu matkustajaliikenteen kysyntäpotentiaalia (luku 3.5) sekä radan vaikutuksia saavutettavuuteen ja palvelutasoon (luku 6.1). Selvityksen arvion mukaan Savon oikorataa voisi käyttää noin miljoona matkustajaa vuodessa. Nykyisiä ratoja kehittämällä ei voida saavuttaa vastaavia matka-aikasäästöjä ja matkustajamäärän kasvua kuin uudella oikoradalla. TEN-T-asetus (2024/1679) ohjaa Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämistä vuoteen 2050 asti. Maakuntakaavan tavoitevuosi on 2060. Myös muilla, kuin EU:n määrittelemillä sotilaallisen liikkuvuuden pääkäytävällä voi olla merkitystä sotilaallisen liikkuvuuden ja huoltovarmuuden kannalta. Verkkojen Eurooppa (CEF = Connecting Europe Facility) -välineen kautta rahoitetaan hankkeita, joilla kehitetään Euroopan unionin energia-, liikenne- ja digitaalisia yhteyksiä. Hankkeiden rahoitukseen liittyviä kysymyksiä käsitellään parhaillaan osana neuvotteluja vuosien 2028–2034 rahoituskehiksestä (CEF III).

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
		Saadessaan lainvoiman Päijät-Hämeen maakuntakaava 2060 kumoaa Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2014 ja neljä litin kunnan alueella voimassa olevaa Kymenlaakson vaihemaakuntakaavaa. Tällöin päällekkäistä ratavarausta ei synny. Tarkistetaan ohjeellisen pääradan suunnittelumääräystä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa erityistä huomiota vaativien teemojen osalta.
	Kaavamerkintä, selvitykset ja perustelut • Väyläviraston on esittänyt Päijät-Hämeen liitolle radan merkitsemistä ohjeellisen merkinnän sijaan yhteystarvemerkinällä. • Valmistelu ei täytä hyvän hallinnon vaatimuksia, koska vaihtoehtoja ei ole arvioitu riittävästi, tiedotus on ollut puutteellista ja vuorovaikutus riittämätöntä. Linjausmuutos on pohjautunut lausuntoon, joka ei ole julkinen ja jää siksi epäselväksi. • Tieto linjausmuutoksesta on tullut Heinolan kaupungille yllättäen, eikä linjaus ole ollut esillä Päijät-Hämeen suunnittelupäivillä. Selvityksen valmistelussa on ollut mahdollisesti mukana esteellinen viranhaltija. • Tulisi kehittää ensisijaisesti voimassa olevan maakuntakaavan mukaista linjausta, ja tehdä tarvittaessa siihen pienempiä muutoksia. Tulisi myös selvittää, voidaanko varalaskupaikan suojaisyyksistä poiketa erityistapauksissa, kuten Fingridin uuden johdon osalta on maakuntakaavaluonnoksessa esitetty. • Ratalinjaus on ristiriidassa Ympäristöministeriön ohjeiden, MAL-sopimuksen, maakuntaohjelman ja Heinolan kaupungin tavoitteiden kanssa. Ne korostavat elinvoimaista maaseutua ja luonnon monimuotoisuutta.	Kaavamerkintä, selvitykset ja perustelut Päijät-Hämeen liitto on käynyt keskusteluja valtion rataverkon suunnittelusta vastaavan Väyläviraston kanssa. Väyläviraston mukaan maakuntakaavassa voidaan esittää Savon oikoradan ohjeellinen linjaus pitkän aikavälin tavoitteena, ja tehdyt selvitykset mahdollistavat ohjeellisen pääradan merkitsemisen maakuntakaavaan. Savon oikorata edellyttää maakuntakaavan jälkeen vielä useita suunnitteluvaiheita, joissa mm. siltojen ja tunneleiden tiedot tarkentuvat. Savon oikoradan ajantasaisuusselvitys on laadittu asiantuntijatyönä, ja osallisia on kuultu maakuntakaavan luonnosvaiheessa. Selvityksen käynnistyessä keväällä 2025 tavoitteena on ollut tehdä voimassa olevan maakuntakaavan linjaukseen kaavaluonnosta pienempiä muutoksia. Tarve ratalinjauksen siirtoon on vahvistunut valtion viranomaisten välisten neuvotteluiden jälkeen kesäkuussa. Tämän vuoksi kaavaluonnoksessa osoitettu linjaus ei ole ollut esillä suunnittelupäivillä toukokuussa. Savon oikoradan ajantasaisuusselvityksen ohjausryhmässä on ollut mukana Heinolan kaupungin edustajia. Selvityksissä ei tehdä poliittisia päätöksiä eikä esteellisyyksiä niihin osallistumisessa ole tarve ilmoittaa.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
		Lusin pohjoispuolelta kulkevan uuden linjauksen suunnittelusta tiedotetaan ehdotusvaiheessa. Maakuntakaavan ja maakuntaohjelman tavoitteet tukevat toisiaan, vaikka niiden tarkastelutaso ja tehtävä eroavat. Maakuntakaava perustuu kokonaisu-harkintaan, jossa huomioidaan alue- ja yhdyskun-tarakenteen kehittäminen, ilmastotavoitteet, luonnon monimuotoisuus sekä maaseudun elinvoima osa-na laajempaa kokonaisuutta. Kaavassa varaudutaan pitkän aikavälin ratkaisuihin, jotka vahvistavat Päijät-Hämeen saavutettavuutta ja kilpailukykyä sekä tukevat kestävää kasvua. Maakuntaohjelman 2026–2029 yhtenä toimenpiteenä on panostaminen kestävään infrastruktuuriin, reitistöihin, esteettömyy-teen ja saavutettavuuteen. Savon oikoradan toteut-taminen tukee maakunnan saavutettavuutta.
Mielipide 8	Kaavaluonnoksen kartassa on merkitty V-alue Karhusaaren poh-joispäähän. Lisäksi Karhusaaren eteläpäähän osoitettu virkistys-aluemerkintä on virheellisesti suurennettu laajemmaksi, kuin mitä V-kohde on Kymijoen-Konniveden vesistöalueen rantayleiskaavassa. Karhusaaren kaavoitus on päätetty jo 14.2.2007 Korkeimman hallin-to-oikeuden tekemällä päätöksellä Kymijoen-Konniveden vesistö-alueen rantayleiskaavasta.	Karhusaari sisältyy maakuntakaavaluonnokses-sa osoitettu Konnivedet saaret-nimisen virkistys-aluekokonaisuuteen, jonka rajoja tarkistetaan kaavaehdotukseen.
	Maakuntakaavaluonnoksen V-merkinnät ovat täysin tarpeettomia ja sellaisina asiattomia. Suomessa jokaisella henkilöllä on oikeus la-keja noudattaen liikkua toisen omistamalla maalla ilman kaavojen V-merkintöjään. Karhusaaren läheisyydessä Vasikkasaassa on litin kunnan virallinen retkeily- ja rantautumisalue. Se jo yksin riittää kattamaan virkistysalu-eiden vähäisen tarpeen ottaen huomioon sää- ja lämpötilojen (heikot jäät virtausalueella) suuren vaikutuksen ihmisten ulkoiluhalukkuuteen. Myös Konniveden pohjoisosassa on V/VR alueita, jotka ovat helpom-min saavutettavissa jalan, pyöräillen, autolla ja myös vesiteitse.	Karhusaaren eteläkärjen virkistyskohdemerkin-nän raja-alue osoitetaan Kymijoen-Konniveden vesis-töalueen rantayleiskaavaa vastaavalla rajauksella kaavaehdotuksessa.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 9	Ilmaisen huoleni kaavamerkinnästä ge-1, valtakunnallisesti arvokas kallioalue. Mielestäni tällaisia kaavamerkintöjä tulisi sisällyttää muuta poliittista päätöksentekoa voimakkaasti ohjaavaan maakuntakaavaan vain hyvin varovasti harkiten. Kaavamerkintä saattaa tulevaisuudessa rajoittaa alueidenkäyttöä muihin kuin suojelluksiin tarkoituksiin, esimerkiksi teollinen toiminta tai metsätalouden harjoittaminen voi tulevaisuudessa hankaloitua. Ge-1 merkintä voi joskus tulevaisuudessa tulla sisällytetyksi erinäisiin sertifikaatteihin tai maankäytön periaatedokumentteihin sellaisena alueena, jolla esimerkiksi metsätaloutta tai teollisuutta ei voisi harjoittaa. Maakuntavaltuuston tulisi ottaa tiukka linja siihen, että päätöksentekijöiden käsiä ei sidota jo ennalta tällaisilla toimintaa rajoittavilla kaavamerkinnöillä.	Ge-1 kaavamerkinnän kaavamääräystä selkiytetään kaavaehdotukseen. Kaavamerkintä ei rajoita metsätaloustoimia ja tämä kirjataan luonnosvaihetta selkeämmin ge-1 kaavamääräykseen.
	Kommentoin tarkemmin hehtaarikoon puolesta hyvin merkittävää Heinolassa sijaitsevaa noin 880 hehtaarin ge-1 merkittyä aluetta, jonka alueen tunnen hyvin. Aluerajaus vaikuttaa perustuvan täysin Ympäristöministeriön selvityksessä ”Valtakunnallisesti arvokkaat kallioliot osa II” julkaistuun karttapohjaan. Pidän selvityksessä esitettyä aluerajauksista yksinkertaisesti hölmönä, koska suuri osa alueesta on ilmiänsä tuikitavallista suomalaista metsää. Tällaiset alueet eivät voi olla ”valtakunnallisesti arvokkaita kalliota”, kuten kaavamerkintä antaisi ymmärtää. Mielestäni kaavamerkintä tulee joko poistaa tai maakuntavaltuuston tulee itse selvittää aluerajauksista pienemmäksi.	Valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden inventointi on toteutettu Suomessa lähes koko maan kattavana ja aineistot on julkaistu valtion julkaisuarkistossa sekä Ympäristöhallinnon sivuilla. Rajaukset maakuntakaavaan on otettu suoraan näistä aineistoista ja tämä on myös kaavaselostuksessa tuotu esiin. Kyseisiin aineistoihin on kirjattu esiin, että arvoluokkien 1–4 kohteilla on valtakunnallista merkitystä. Tästä johtuen arvoluokkien 1–4 kohteet on esitetty kaavakartalla. Vastaavaa merkitsemiskäytäntöä on sovellettu myös muissa maakunnissa. Kallioalueinventoinnissa luokitus on ollut välillä 1–7. Kohteet luokissa 5–7 ovat paikallisesti arvokkaita, eikä niitä ole osoitettu kaavakartalla.
	Lisäksi nostaisin esiin, että mikäli ge-1 merkinnällä osoitettujen alueiden poistaminen olisi liiaksi vastoin yleistä tahtoa, niin pyytäisin maakuntahallitusta ja -valtuustoa harkitsemaan tulisiko kaavaan sisällyttää vain tietyn arvoluokan kohteet, esimerkiksi vain luokan 1 tai 2 kohteet?	Maakuntakaavalla ei ole tarkoitus rajoittaa valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden käyttöä enempää, kuin mikä on olemassa olevien rajausten vaikutus jo nykyiselläänkin. Maakuntakaava ainoastaan tuo aiemmin tehdyt rajaukset aiempaa näkyvämmäksi. Valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden rajaukset ovat sellaisia, jotka jo nykyisellään tulevat erilaisten hankkeiden ja maakuntakaavaa yksityiskohtaisempien kaavojen yhteydessä huomioon otettaviksi.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 10	Toivoisin, että omistamillani mailla sijaitsevat luonnonsuojelualueet ja suojellut luontotyytit merkittäisiin maakuntakaavakarttaan sekä kohdeluettelo.	Maakuntakaavassa on osoitettu vain yli 5 hehtaarin suuruiset luonnonsuojelualueet kaavan yleisen tarkkuustason mukaisesti. Mielipide käsittelee luonnonsuojelualueita, jotka ovat kooltaan alle 5 hehtaaria. Rauhoitusmääräykset ovat voimassa perustetuilla luonnonsuojelualueilla, vaikka niitä ei olisi merkitty maakuntakaavaan. Maakuntakaavoitus on mittakaavaltaan huomattavasti strategisempaa kuin yleis- tai asemakaavoitus. Vesivehkaalla yksityiskohtaisempaa maankäyttöä ohjaa jatkossakin Vesivehmaan osayleiskaava, jossa myös pienemmät luonnonsuojelualueet on merkitty.
Mielipide 11	Pyydän korjaamaan virheelliseen karttatietoon pohjautuvan Natura-alueiden kiinteistöjen XXX ja XXX osalta. Edellä mainitut kiinteistöt on virheellisesti merkitty Kammiovuoren Natura-alueeseen kuuluviksi.	Natura-alueet on maakuntakaavaluonnoksessa osoitettu Ympäristöhallinnon paikkatietojen mukaisesti. Rajausten oikeellisuus on lisäksi tarkistettu Hämeen ELY-keskuksesta.
Mielipide 12	Ohjeellinen ulkoilureitti on kaavaluonnoksessa osoitettu kulkemaan maiden läpi, Kammiovuoreen yhdistyvän luonnonsuojelualueen rajanaapurina. Kammiovuorelle on kuitenkin olemassa vakiintunut kulkuyhteys. Mitä kyseinen kaavamerkintä tarkoittaa ja miten voin siihen vaikuttaa? Olisiko luonnonsuojelualuekartasta olemassa tarkempaa versiota, jossa Kammiovuoren alue näkyisi selkeämmin.	Kyseisellä merkinnällä on osoitettu ulkoilun yhteystarve Sysmästä Hartolan Vuorenkylän kautta Joutsan suuntaan. Yhteystarvemerkinä ei ole tarkasti paikkaan sijoitettu, vaan hyvin yleispiirteinen ja suuntaa-antava. Mikäli yhteystarpeen osoittamalle välille myöhemmin toteutetaan ulkoilureitti, määritetään reitin sijainti tarkemmassa reittisuunnittelussa. Reittien sijoittaminen yksityismaille edellyttää sopimuksia maanomistajien kanssa. Kammiovuorelle johtaviin reitteihin kyseinen merkintä ei liity, Kammiovuori on osoitettu kaavassa Natura-alueena ja virkistyskohteena. Huomioimme kuitenkin palautteen ja tarkastelemme kaavaehdotusvaiheessa yhteystarvemerkin sijaintia vielä tarkemmin. Kaavaehdotusvaiheesta eteenpäin kaavakartasta tulee käyttöön verkkopohjainen sovellus, joka mahdollistaa kohteiden tarkemman tarkastelun.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 14	Kohdeluettelossa on kahteen kertaan Evon retkeilyalue, ensin merkinnällä Asikkala, Padasjoki ja sitten merkinnällä Padasjoki. Oikeastihan Taruksen retkeilyalue, joka on osa Evon retkeilyaluetta kuuluu kaiketi kokonaan Padasjoen kunnan alueeseen, ei Asikkalaan lainkaan. Evo sijaitsee Lammin eli Hämeenlinnan kaupungin alueella.	Kiitos huomioista Asikkalan osalta, poistetaan kohdeluettelosta ylimääräinen maininta. Valtaosa Evon retkeilyalueesta tosiaan sijaitsee Lammin alueella. Valtion retkeilyalueet on perustettu ulkoilutilalla, ja niiden rajat ovat tulleet siinä yhteydessä määritetyiksi. Ulkoilutiloilla perustetusta Evon retkeilyalueesta pienet osat sijaitsevat Padasjoen kunnan puolella ja näkyvät näillä merkinnöillä myös kohdeluettelossa sekä kaavakartalla. Kaavaehdotusvaiheessa nämä kaksi merkintää yhdistetään kohdeluetteloon yhdeksi, kiitos huomiosta.
	Päijänne-Ilves ulkoilureitin osalta voisi tarkentaa, että päätepiste on Padasjoen satama (ei pelkkä kuntakeskus)	Taruksen alue ei sisälly ulkoilutiloilla perustettuun retkeilyalueeseen. Taruksen alue on erillisellä virkistysalueen merkinnällä maakuntakaavassa. Maakuntakaavassa ulkoilureittejä ei ole osoitettu taajama-alueelle, johtuen tavoitteesta pitää kaavakartta mahdollisimman luettavana. Tästä johtuen myös Päijänne-Ilves reitti on osoitettu vain taajama-alueen reunaan asti, vaikka reitti tosiasiallisesti jatkuu satamaan asti.
	Luonnoksessa Padasjoen kyläluettelossa on Kellosalmi, Virmaila ja Seitniemi kaikki erikseen, vaikka missään niistä ei ole varsinaista kylää tai kyläkeskusta olemassa. Ainakin Seitniemi on vain kylänosa. Myös kyläyhdistys on nimeltään Kellosalmi-Seitniemi-Virmailan kyläyhdistys. Vakituksia asukkaita alueella on vain vähän, mutta mökkiläisiä runsaasti.	Kellosalmen, Virmailan ja Seitniemen kyliä on käsitelty kaavan luonnosvaiheessa yksittäisinä kylinä. Aiemmin kyliä on yhdistelty laajemmiksi, monista kylistä koostuviksi kokonaisuuksiksi. Tällä maakuntakaavakierroksella olemme pyrkineet merkitsemään nämä yhdistelmäkylien kaikki osat. Tunnistamme kylien merkitsemiseen liittyvät haasteet osana maakuntakaavan yleispiirteistä kuvaustapaa.
	Padasjoen kunnan kyläluettelossa on 9 kylää kirkonkylä mukaan lukien, ja niissä on aktiiviset kyläyhdistykset, Arrakoski, Auttoinen, Kasiniemi, Kellosalmi, kirkonkylä, Nyystölä, Maakeski, Vesijako ja Torittu.	Padasjoen kirkonkylä on Padasjoen kunnan keskustataajama ja kuntakeskus ja se osoitetaan maakuntakaavassa keskustatoimintojen alueen kohdemerkinnällä. Muut listauksen kylät ovat mukana maakuntakaavaluonnoksessa, ja nämä merkitään niminä kartalla.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 15	Päijät-Hämeen maakuntakaavaan 2060 suunniteltu uusi voimajohdon Hartola-Lusi-välille tulisi ensisijaisesti toteuttaa hyödyntämällä olemassa olevia johtokäytäviä, jotta vältetään uusien käytävien aiheuttamat haitat luonnolle, kulttuurimaisemille, metsätaloudelle ja hiilensidonnalle. Uuden johtokäytävän rakentaminen on haitallinen arvokkaille luonto- ja maisema-alueille Etelä-Sysmässä.	Harjulinja on osoitettu maakuntakaavaan voimajohdon yhteystarpeena. Sijaintivaihtoehtoja arvioidaan Fingridin laatiman ympäristövaikutusten arvioinnin (YVA) yhteydessä, ja voimajohdon lopullinen sijainti ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa sen jälkeen. Maakuntakaavan yhteystarvemerkinä ei siis osoita voimajohdon paikkaa.
	Mielipiteessä esitetään vaihtoehtoisena ratkaisuna linjaus, joka yhdistäisi Hartolasta etelään suuntautuvan yhteyden olemassa olevaan johtokäytävään. Se lyhentäisi uutta johtokäytävää ja vähentäisi ympäristövaikutuksia ilman merkittäviä haittoja asutukselle tai maankäytölle. Mielipiteen mukana on tästä liitekartta.	Olemme välittäneet mielipiteen liitteessä esitetyn linjauksen Fingridille, ja pidämme asiaa keskustelussa YVA-menettelyn käynnistyessä.
Mielipide 18	Maakuntakaavan luonnoksessa Kammiovuoren Natura-alueeseen on virheellisesti merkitty kiinteistö xxx Natura-alueeseen. Samoin kiinteistö xxx on virheellisesti merkitty Natura-alueen sisään. Nämä ovat virheellisiä tietoja ja pyydämme poistamaan kiinteistöt Kammiovuoren Natura-alueesta (FI0500065). Mihin kiinteistöjen liittäminen Natura-alueeseen pohjautuu?	Natura-alueet on maakuntakaavaluonnoksessa osoitettu Ympäristöhallinnon paikkatietojen mukaisesti. Rajausten oikeellisuus on tarkistettu Hämeen ELY-keskuksesta.
Mielipide 20	Kaavaluonnosta tulisi tarkistaa siten, että voimajohdon, viherverkoston ja ulkoilureittien varaukset eivät aiheuta kohtuutonta haittaa mielipiteen esittäjän omistamille maille, eivätkä rajoita maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta alueiden käyttöä.	Viherverkoston tai ulkoilureittien merkinnät eivät rajoita maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta alueiden käyttöä. Ulkoilureitit eivät ole tarkasti paikkaan sidottuja, vaan yleispiirteisiä ja suuntaa antavia. Mikäli yhteystarpeen osoittamalle välille myöhemmin toteutetaan ulkoilureitti, määritetään reitin sijainti tarkemmassa reittisuunnittelussa. Reittien sijoittaminen yksityismaille edellyttää sopimuksia maanomistajan kanssa.
	Harjulinjan YVA-menettelyssä tulisi mielipiteen mukaan huomioida yleisten kaavamääräysten mukaisesti sähkönsiirron keskittäminen ensisijaisesti olemassa oleviin johtokäytäviin ja toteuttaa yhteispylväissä muiden toimijoiden kanssa.	Voimajohtohankkeiden esisuunnittelusta ja ympäristövaikutusten arvioinnista vastaa Fingrid.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 21	Rakennetun kulttuuriympäristön selvityksessä, kohdekor-tissa HAR24 on otsikoitu maakunnallisesti merkittävä kohde Hartolassa nimeltä "Kalhon Taurala". Kalhon kartanoksi nykyisin kutsutun tilan juuret juontuvat 1600-luvun Tauralan ratsutilaan ja tilan nimi on vaihdellut. 1780–1790 Joachimsberg ja saman ajanjakson rippikirjoissa esiintyy myös Gammelgård ja Taurala talon nimenä. Kartoissa 1700–1800 luvuilla kohteesta käytettiin nimeä Kalho Gård (Stenvall-Järvi, 2009). Kohteen otsikko "Kalhon Taurala" viittaa yhteen ajanjaksoon kohteen historiassa. Maisemakokonaisuus on muotoutunut ja rakennetun ympäristön kerrostumia on muodostunut ja hävinnyt pidemmän ajan kuluessa. Taurala ei kuvaa tältä osin kohdetta kattavasti. Kohteen nimeäminen Tauralaksi ei ole hyvä ratkaisu, koska se on erään toisen kiinteistön nimi kylän eteläosassa. Nykyisin nimeä Taurala ei osata yhdistää kohteeseen. Kohteen nimi tulisi muuttaa muotoon: Kalhon kartano (Taurala).	Kiitos hyvästä huomiosta. Käytetään kaavakartalla kohteesta nimeä Kalhon kartano (Taurala) ja ympäristö.
Mielipide 26	Kaavaluonnoksessa on lisätty "Virkistysalueet ja kohteet" listaan MU-alueet (maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta). Tämä on erinomainen ja tärkeä lisäys, jolla tunnustetaan maa- ja metsätalouden merkitys. Ei ole mitään syytä osoittaa yksityisiä metsätalousalueita virkistyskäyttöalueiksi, sillä jokaisen oikeudet turvaavat kaikille mahdollisuuden liikkua luonnossa. Turhan voimakkailla kaavamerkinnoilla pahimmillaan rajoitetaan maankäyttöä ja elinkeinoa.	Merkitään tiedoksi.
	Ehdotan, että Lahdessa Pippon metsäalue MU-alueena pienennetään kattamaan vain Lahden kaupungin omistama alue (yhteisomistus). Yksityismaat tällä Pippon metsäalueella tulisi jättää kokonaan kaavamerkintöjen ulkopuolelle. Se takaisi maa- ja metsätalouden harjoittamisen samaan tapaan kuin aiemmin ilman pelkoa siitä, että joku käyttäisi ulkoilun ohjaamistarvetta keppihevosena toiminnan rajoittamiseen. Tämä ei vähentäisi ihmisten mahdollisuutta ulkoilla ja virkistäytyä alueella.	Pippon alueella kaavamerkintää on muutettu edellisestä maakuntakaavasta. Aiempi merkintä mielipiteen kohteena olevalla alueella oli virkistysalue. Kaavaluonnoksen mukainen MU-alueen merkintä tuo esiin alueen pääkäyttötarkoituksen maa- ja metsätalousalueena. MU-merkintä on tarkoituksenmukainen alueella, joka sijoittuu Kerinkallion virkistysalueen ja laajasti virkistykseen käytetyn Linnaistensuon alueen väliin.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 27	Näen ongelmallisena maakuntakaavakartalle piirretyn ”ohjeellinen ulkoilureitti Heinola – Paistjärvi”. Ongelmallisena näen tässä reitin sijainnin. Epätarkan merkinnän perusteella reitti näyttää halkaisevan tilani ja reitti on mahdollisesti suunniteltu kulkemaan metsäautotietä pitkin. Tällä hetkellä näen reitin sijoittumisen mailleni täysin mahdotomana. Reitti lisäisi pyöräilyä/kävelyä maillani ja aiheuttaisi huolen muun muassa luvattomasta tulenteosta, taimikkojen tuhoutumisesta, roskaamisesta ja muun luonnon kärsimisestä. Ihmiset eivät välitä säännöistä. Tiedän ja tunnen jokaisen oikeudet. Ymmärrän, että kaikilla on oikeus ”kaikkeen”, vaikka maanomistajien etua ei näissä ole ajateltu lainkaan. Jokaisen oikeudet eivät anna oikeutta roskaamiseen, tulenteeseen, taimikoiden tuhoamiseen. Maakuntakaavaa ovat olleet suunnittelemassa viranhaltijat ja luottamushenkilöt, joilla ei ole mitään tekemistä maaseudun tai maanomistajien kanssa. Suurin osa asuu taajama-alueella, jolloin heille ei ole mitään merkitystä sillä, kenen mailla polut kulkevat tai kenen maita lunastetaan esimerkiksi junaradan takia. Vastustan ulkoilureittisuunnitelmaa välillä Heinola-Paistjärvi siltä osin kuin se kulkee omistamien maiden kautta.	Ohjeellisten ulkoilureittien merkinnät eivät ole tiukasti paikkaan sidottuja, vaan kuvauksensa mukaisesti ne osoittavat yhteystarpeen mainittujen kohteiden välillä. Merkintää ei siten tule tulkita kirjoittajan metsäautotielle sijoittuvaksi. Mikäli yhteystarpeen osoittamalle välille myöhemmin toteutetaan ulkoilureitti, määritetään reitin sijainti tarkemmassa reittisuunnittelussa. Reittien sijoittaminen yksityismaille edellyttää sopimuksia maanomistajien kanssa.
Mielipide 28	Mielipiteessä vastustetaan Mäntyharjun kanavan ja Savon oikoradan osoittamista kaavaluonnoksessa osoitetulla sijainnilla sekä listataan maaseudun matkailuelinkeinolle ja muulle elinkeinotoiminnalle aiheutuvia haittoja. On harmillista, että matkailupalvelujen alueeksi kelpuutetaan maakuntakaavassa vain suuret yksiköt. Merkittäviä matkailuyksiköitä on paljon muitakin maakunnan alueella, eivätkä ne ole vähämerkityksellisiä. Tilamme matkailuelinkeinon valtti on rauhallisuus ja puhdas luonto. Rata- ja kanavahankkeiden toteutuessa elinkeinomme on menettänyt ja jo pelkkä varaus aiheuttaa liiketoiminnallemme kohtuutonta haittaa.	Savon oikorataan liittyvä vastine on annettu aiemmin vastineraportissa. Tässä annamme vastineen erityisesti Mäntyharjun kanavaa koskevaan mielipiteeseen. Maakuntakaavassa käsitellään vähintään seudullisesti merkittäviä matkailualueita perustuen kaavan taustaselvityksenä olleeseen Päijät-Hämeen matkailu- ja tapahtumaselvitykseen (2022, https://paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2022/10/Paijat-Hameen-matkailu-ja-tapahtumaselvitys_loppuraportti_2022.pdf). Maakuntakaavan tavoitteena on turvata koko Päijät-Hämeen tasapainoinen kehitys ja varmistaa, että alueella on hyvät edellytykset menestyä myös tulevaisuudessa. Kaavassa varaudutaan sellaisiin ratkaisuihin, jotka tukevat Päijät-Hämeen elinvoimaa, saavutettavuutta ja kilpailukykyä tulevana vuosikymmeninä.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 28	Radan ja kanavan linjaus sekä vaikutusalue ulottuisivat useiden mää- räaikaisten suojelukohteiden sekä kiinteiden muinaisjäännösten ja historiallisten asuinpaikkojen yli. Hankkeet tuhoavat matkailuelinkei- nolle erityisen tärkeän ainutlaatuisen järvimaiseman ja rikkoo toimin- nalliset yhteydet tilan eri osien välillä. Kanavan eteläinen linjausvaihtoehto (vaihtoehto 2) sijoittuu alueille, joilla on kulttuurihistoriallisia arvoja, muinaisjäännöksiä, vahvistettuja loma-asuntokortteleita sekä Kuorekosken huvila-alue. Kuorekosken kalatien kunnostus on alkamassa talvella 2025–2026. Aluevarausmuutokset olisivat elinkeinolle kuolinisku, ja ne pysäyttäisivät kaiken uudistamisen ja kehittämisen, jota tällä paikalla on tehty jo lähes puoli vuosituhatta.	Mäntyharjun kanava on Päijät-Hämeelle alueellisesti tärkeä, ja poliittisesti laajasti tunnustettu. Sen merkitseminen maakuntakaavaan on asetettu maakuntakaavan yhdeksi liikenteen teeman tavoitteeksi. Kanavavaraus on osoitettu myös voimassa olevassa maakuntakaavassa. Maakuntakaavaluonnoksessa 2060 on osoitettu kanavan pohjoinen linjausvaihtoehto. Rata- ja kanavahanke edellyttävät vielä useita arviointi- ja suunnitteluvaiheita ennen mahdollista toteuttamista. Vesiväylähankkeissa yleensä yleissuunnitteluvaiheessa tehtävässä ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (YVA) tutkitaan useampia linjausvaihtoehtoja. Vesiväylähankkeissa yleissuunnitelmaa seuraa vesilain mukainen lupahakemus, jolla haetaan oikeudet hankkeen toteuttamiseen. Vesilupaprosessia seuraa rakentamissuunnittelu.
Mielipide 32	Mielipiteessä kiitetään hyvää luonnoksesta, ja tuodaan esiin huoli Kujalan kylän tulevaisuudesta teollisuustoimintojen puristuksessa. Esille nostetaan kysymys siitä, onko alueelle jatkossa mahdollista rakentaa asuntoja sekä miten nykyisen asutuksen rauha ja ympäristö voidaan turvata. Lisäksi toivotaan, että ne peltoalueet, joille ei ole osoitettu teollisuusalueen merkintää, säilytetään. Mielipiteessä kerrotaan laajan peltoalueen olleen jossakin kaavassa kulttuurisesti merkittävä alue.	Kujalan-Pippon alue on maakunnallisesti merkittävä elinkeinoalue. Maakuntakaavaluonnoksessa osoitettu yleispiirteinen teollisuus- ja varastoaluerakentä kattaa myös Kujalan asutustaajamaa. Alueen tarkempi maankäyttö ja toimintojen keskinäinen yhteensovittaminen tulee ratkaistavaksi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Kujalan läheisyyteen on maakuntakaavaluonnoksessa osoitettu Linnaistensuon luonnonsuojelualue, Natura2000-alue sekä maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta. Näillä merkinnöillä on Kujalan alueen ympäristöä, luontoarvoja ja virkistyskäyttöä turvaava merkitys. Maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristön alueet. Alueella, jota mielipide käsittelee, ei ole tunnistettu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristön arvoja.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 33 ja 36	Sysmän Onkiniemen teollisuusalueen toiminnot voivat aiheuttaa lähellä sijaitseville kiinteistöille melua, tärinää ja lisääntyvästä liikenteestä aiheutuvia häiriöitä. Mielipiteiden jättäjät toteavat omistavansa kiinteistön Sysmässä teollisuusalueen lähetyvillä ja ovat huolissaan alueen rauhallisuuden säilymisestä sekä vaikutuksista elinkeinon harjoittamiselle, erityisesti maa- ja metsätalouden osalta. Toisessa mielipiteessä alueen rajausta pidetään lähtökohtaisesti soveltumattomana, kun taas toisessa sitä toivotaan rajattavaksi uudelleen lähemmäs Valtatie 4:n linjausta.	Onkiniemen alue on osoitettu Sysmän kunnan toteuttaman yleiskaavallisen tarkastelun pohjalta maakuntakaavaan. Tarkistetaan Onkiniemen teollisuusalueen rajausta. Tarkemmassa suunnittelussa aluerajaukset ja toimintojen sijoittuminen täsmentyvät. Vaikutusten arviointia alueen osalta tarkennetaan.
Mielipide 37	Ehdotan/vaadin muutosta kriittisen ekologisen yhteyden reittiin Asikkalan ja Hollolan rajalla Riihikallion luonnonsuojelualueen kohdalla. Nythän väylä vain leikkaa suojelualueen kulman ja erkanee hetken jälkeen, tehden ison lenkin hyvin hoidettuihin metsätalousmetsiin. Ihmettelen minkä takia väylä ei voisi kulkea suoraviivaisesti läpi Riihikallion luonnonsuojelualueen. Matka lyhenisi huomattavasti yksityisten maanomistajien mailla. Uudella reitillä olisi pieni pätkä peltoa (noin 70 metriä), mutta muissakin kohdissa väylä näkyy menevän pellon yli.	Kriittiset ekologiset yhteydet ovat sijainniltaan ohjeellisia. Ehdotus on ylimääräisen lenkin pois jättämisen osalta perusteltu, tarkastellaan kyseistä kohtaa vielä kaavaehdotusvaiheessa tarkemmin.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 38	Ohjeellisen pääradan linjauksen välillä Seesta-Pärnämäki-Vierumäki-Heinola tulee noudattaa joko olemassa olevaa ratalinjaa mahdollisimman pitkälle tai myötäillä E75-tietä. Haitat alueen maanomistajille, asukkaille ja luonnolle täysin uuden linjauksen sijasta jäävät näin vähäisemmiksi. Luonnoksen linjauksessa ei ole huomioitu maastonmuotoja. Radan rakentaminen metsään tarkoittaisi huomattavia louhintoja ja maastonmuokkauksia ja pirstoisi yhtenäisiä metsä- ja luontoalueita. E75 ja Vierumäen teollisuus tuottavat jo merkittävää melua, eikä haittoja tule laajentaa sijoittamalla rataa E75:n itäpuolelle. Myös Heinolan pohjoispuolella tulee ohjeellisen pääradan linjaus osoittaa valtatie 5 liikennetunnelin yhteyteen Ala-Rievelin itäpuolisen linjauksen sijasta.	Voimassa olevassa maakuntakaavassa 2014 ja kaa-valuonnoksessa ohjeellinen päärata on osoitettu nykyisellä Lahti-Heinola-radon linjauksella Vierumäen ja Heinolan välillä. Seestan ja Vierumäen välillä rata osoitetaan uuteen maastokäytävään valtatie 4 itäpuolelle, koska nykyisen radan geometria ei tue nopeaa henkilöjunaliikennettä. Savon oikoradan tavoiteltu nopeustaso on ajantasaisuusselvityksen mukaan pääosin 200 km/h. Savon oikoradan linjauksesta on käyty maakuntakaavan luonnoksen nähtävilläolon jälkeen neuvotte-luja valtion viranomais tahojen kanssa. Lusin pohjoispuolelta kulkevaa uutta linjausta tullaan selvittämään maakuntakaavan ehdotusvaiheessa. Rata- ja kanavahanke edellyttävät vielä useita arviointi- ja suunnitteluvaiheita ennen mahdollista toteuttamista. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (YVA) tutkitaan useampia linjausvaihtoehtoja.
	Ohjeellisen pääradan Vierumäen kohdalle osoitettu uusi tai kehitettävä liikennepaikka keskellä pientä taajamatoimintojen aluetta on totaalisen väärässä sijainnissa. Ohjeellisen pääradan sijainti tulee Vierumäen kohdalla sijoittaa ja rautatieliikenteen asemapaikka osoittaa E75 ja tien 140 väliselle alueelle (mahdollisimman lähelle liittymää 21). Asemapaikkaa ei tule sijoittaa muutamasta pientalosta muodostuvaa aluetta vaan jo olevien liikennevirtojen yhteyteen, jotta joukkoliikenteen yhteyksien liittyminen toisiinsa olisi mahdollisimman sujuvaa ja ihmisten olisi helpompi siirtyä pitkän matkan busseista (tai junasta) paikallisliikenteeseen. Tämä palvelisi joukkoliikenteen yhteyksien ja käyttäjien lisääntymistä myös Suomen urheiluopistolle. Tällä hetkellä miltei olemattomat, hankalat ja aikaa vievät julkisen liikenteen yhteydet Vierumäelle kannustavat henkilöauton käyttämiseen.	Vierumäen liikennepaikka on osoitettu kohtaan, jossa oikoradan ohjeellinen linjaus yhtyy nykyiseen Lahti-Heinola-rataan. Liikennepaikka on osoitettu jo voimassa olevassa maakuntakaavassa. Ratalinjauksen ja Vierumäen henkilöliikennepaikan sijainti tarkentuvat mahdollisessa jatkosuunnittelussa. Uuden tai kehitettävän liikennepaikan merkintään sisältyy suunnittelumääräys: ”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon joukkoliikenteen vaihtomatkojen sujuvuus ja esteettömyys, liityntäpysäköinnin tarpeet sekä saattoliikenteen järjestelyt”.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 38	Vuolenskoskentie (tie 363) välillä Vierumäenraitti – Urheiluopistontie / Vuolenskoskentie eteläpuoli – Korkeentien itäpuoli Mielipiteessä esitetään, ettei taajamatoimintojen aluetta tule osoittaa Vuolenskoskentie eteläpuolelle. Toisen Salpausselän jyrkkä etelän suuntaan avautuva harjuriinne on pohjavesialuetta ja tulee säilyttää luonnontilaisena/metsänä. Rinteeseen jo toteutunut rakentaminen osoittaa mielipiteen mukaan, ettei maaston muotoja osata tai haluta huomioida suunnittelussa ja rakentamisessa. Toteutunut rakentaminen nähdään maisemaan soveltumattomana ja luonteeltaan ristiriitaisena luonnostaan kauniin, mäntyvaltaisen harjumaaston kanssa. Lisäksi oletetaan, ettei maastoon sovittamista ole edellytetty toteutuneissa kohteissa, ja ennakoidaan, ettei sitä jatkossakaan toteutettaisi kustannussyihin vedoten, vaikka asemakaavamääräyksissä sitä edellytettäisiin. Mikäli Vierumäen kylän alueelle halutaan mahdollistaa pientaloasumista, tulisi se kaavoituksella ohjata vain alueille, joilla rakentaminen on mahdollista ilman merkittäviä laatu- ja ympäristöön soveltamisvaatimuksia. Lisäksi todetaan, että asuintonttien lisääminen Vuolenskoskentie eteläpuolelle lisäisi vaarallisia tonttiliittymiä mutkaisella ja jyrkässä maastossa sijaitsevalla tieosuudella. Mielipiteessä korostetaan, että harjun rinne on etelän suuntaan vahvasti visuaalinen osa Korkeentien kylän maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta ja tulee säilyttää rakentamattomana. Harjurinteeseen kohdistuva rakentaminen muuttaisi maisemaa pysyvästi ja peruuttamattomasti.	Vierumäki on yksi maakunnan merkittävimmistä kasvualueista jo tällä hetkellä ja osoitettu sellaiseksi myös pitkän aikavälin rakennetta määrittävässä maakuntakaavassa. Vierumäen taajamatoimintojen alueesta poistettavaksi esitetty alue on olennainen osa Vierumäen taajaman ja Urheiluopiston yhdistävää taajamarakennetta, jolla on sijaintinsa puolesta keskeinen merkitys myös kaavassa osoitetun uuden rautatieliikenteen asemapaikan kannalta. Alue on osoitettu taajamatoimintojen alueena jo aiemmissakin maakuntakaavoissa. Maakuntakaavaa toteuttavassa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulevat huomioitaviksi ja ratkaistaviksi muun muassa pohjavesialueet sekä muut luonto-, ympäristö- ja maisema-arvot, rakentamiseen ja rakennetun ympäristön esteettisyyteen liittyvät asiat, kuten myös liikenneturvallisuuden varmistaminen.

Mielipide 38	Ulkoilureitin yhteystarve Korkeen kylän maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen kaakkoisreunalla. Maakunnallisen reitin – joka johdattaa Suomen urheiluopistolle/sieltä pois- osoittaminen kyläalueen läpi, jossa pihapiirit, peltoalueet ja muut tiet kuin maantiet ovat yksityisessä omistuksessa, on kyseenalaista. Reitin suunnittelu ja toteuttaminen vaatisi vahvaa vuorovaikutusta alueen maanomistajien kanssa ja keskustelua myös taloudellisen hyödyn jakautumisesta. Suomen Urheiluopisto on kaupallinen toimija ja matkailijoiden määrän halutaan kasvavan. Suuri osa vierailijoista kiertää vain golfkenttiä ja merkittyjä reittejä, mutta urheiluopiston läheisyys on jo tuonut liikuskelijoita yksityisille maille. Jokamiehen oikeudet takaavat tiettyjä oikeuksia, mutta matkailualueen reunalla kaupallinen toimija kerää taloudellisen hyödyn ja reuna-alueiden maanomistajat ja asukkaat yksityisyyden häiriintymisen. Maakuntakaava ei saa antaa lupauksen kaltaista olettaa siitä, että yksityisiä maita tullaan mahdollistamaan yksittäisen kaupallisen toimijan hyödyksi.	Ohjeellisten ulkoilureittien merkinnät eivät ole tiukasti paikkaan sidottuja, vaan kuvauksensa mukaisesti ne osoittavat yhteystarpeen mainittujen kohteiden välillä. Mikäli yhteystarpeen osoittamalle välille myöhemmin toteutetaan ulkoilureitti, määritetään reitin sijainti tarkemmassa reittisuunnittelussa. Reittien sijoittaminen yksityismaille edellyttää sopimuksia maanomistajien kanssa ja reitit toteutetaan vuorovaikutuksessa maanomistajien kanssa.
Mielipide 42	Ilmestelyn kaavamerkintää ge-1 omistamallani Heinolassa, kaavaluonnos määrittää noin 50 hehtaaria valtakunnallisesti arvokasta kallioaluetta omistamalleni kiinteistölle. Tämä alue on mielestäni normaalia metsätalousmaata, kallioaluetta kyllä esiintyy vuonna 2002 rakennetun vapaa-ajanviettopaikkani edustalla Konniveden rannalla. Pinta-alaltaan kallioalue on kuitenkin pienempi kuin 0,5 hehtaaria. Maakuntakaava toimii pohjana tulevalle kaavoitukselle. Lähtökohtana 900 hehtaaria valtakunnallisesti arvokasta kallioaluetta (ge-1) ei voi tarkoittaa hyvää alueen käytölle tai tulevaisuuden kaavoituksille. Myös maanomistajien oikeusturvaa ja omaisuudensuojaa voisi tarkastella. Ge-1 aluerajauksessa on mukana peltoja, soita, lampia, risukoita, pihapiirejä ja kallioita. Ehdotan ge-1 merkinnän poistamista kohdaltani perusteettomana. Ehdotan myös viherverkoston poistamista.	Ge-1 kaavamerkinnän kaavamääräystä selkiytetään kaavaehdotukseen. Kaavamerkintä ei rajoita metsätaloustoimia ja tämä kirjataan luonnosvaihetta selkeämmin ge-1 kaavamääräykseen. Valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden inventointi on toteutettu Suomessa lähes koko maan kattavana ja aineistot on julkaistu valtion julkaisuarkistossa sekä Ympäristöhallinnon sivuilla. Rajaukset on tehty asiantuntijatyönä. Maakuntakaavalla ei ole tarkoitus rajoittaa valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden käyttöä enempää, kuin mikä on olemassa olevien rajausten vaikutus jo nykyiselläänkin on. Merkitään tiedoksi ehdotus viherverkoston poistamisesta.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 43	Mielipiteessä vaaditaan kaavamerkintöjen poistamista yksittäisen kiinteistön alueelta, mikäli ne koskevat muuta kuin tilan alueiden alkuperäistä käyttötarkoitusta ja estävät tilan käyttöä. Lisäksi on nostettu esiin, ettei kaikkia suojelualueita ole huomioitu kaavakartalla tai kaava-asiakirjoissa. Mielipiteen liitteenä on toimitettu laaja raportti kiinteistön nykytilan kuvausta, vaatimuksia ja perusteluja.	Kyseessä olevalle kiinteistölle ei ole osoitettu maakuntakaavaluonnoksessa aluevarausmerkintöjä. Kiinteistölle kohdistuu osin maakuntakaavan osa-aluemerkinnät: viherverkoston ydinalue ja pohjavesialue. Kyseiset osa-aluemerkinnät eivät estä alueenkäyttöä esimerkiksi maa- ja metsätaloustoimintaan tai haja-asutusluonteiseen rakentamiseen ja loma-asumiseen. Maakuntakaavan yleispiirteisen tarkkuustason vuoksi maakuntakaavakartalla on osoitettu vain vähintään viiden hehtaarin suuruiset luonnonsuojelualueet.
Mielipide 45	Kaavaluonnoksessa omistamani tilan XXX kohdalla maa-ainesten ottamisalueen rajaa on siirretty voimassa olevan maakuntakaavan rajauksesta siten, että osa ottamisalueesta jää kaavan ulkopuolelle. Alueelle on myönnetty ensimmäinen soralupa 1996 ja jatkolupa 1997. Näen että alue, jota on jo kauan hyödynnetty on järkevää pitää edelleen maa-ainestenoton piirissä. Pyydän korjaamaan EO-aluerajausta vastaamaan voimassa olevaa maakuntakaavaa.	Jo luvitettujen maa-ainosaluiden osalta maakuntakaavan EO-merkintää muutetaan mielipiteen mukaisessa kohteessa siten, että nykyisin käytössä olevat valmiiksi luvitettut alueet sisällytetään kaavaehdotusvaiheessa rajaukseen.
Mielipide 46	Rekolanvuoret tuulivoima-alue tulee poistaa Päijät-Hämeen maakuntakaavasta sen omien ohjeiden vastaisena tuulivoima-alueena. Päijät-Hämeessä on linjattu jo aiemmin, että maakunnallisesti merkittävällä tuulivoima-alueella tulee olla kahdeksan tai sitä useampia tuulivoimaloita. Sysmän Rekolanvuoret alueelle niitä mahtuu vain neljästä viiteen (4–5) kappaletta. Kun otetaan huomioon Ympäristöministeriön päivitetty maisema-arvioinnin ohjeistukset, sijoittelu liian lähelle asutusta ja voimaloiden meluvaikutukset, ei ole perusteita eikä edellytyksiä sijoittaa aluetta maakuntakaavaan tuulivoimalle sopivana. Rekolanvuorten tuulivoima-alueen visuaalisille ja muille haitoille altistuu suurin osa Sysmän kunnan asukkaista. Vaikutusalueelle sijoittuvat myös Nuoramoisten ja Sysmän kirkonseudun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Maisemahaitat on jo aiemmissa selvityksissä todettu merkittäviksi. Sysmä elää ja hengittää luonnosta, luontomatkailusta ja vapaa-ajanasukkaista, eikä tuulivoima sovi tähän ympäristöön.	Maakuntakaavaa varten laadittujen tuulivoimaselvitysten perusteella Rekolanvuorten tuulivoima-aluevarauksen koko on sellainen, joka mahdollistaisi seudullisesti merkittävän tuulivoimapuiston. Se, että alueella vireillä olevassa yleiskaavassa on esitetty tätä vähäisempää voimalamäärää ei vaikuta maakunnallisten selvitysten perusteella tehtyyn kaavaratkaisuun osoittaa aluevaraus maakuntakaavassa. Tuulivoiman maisemavaikutusten vähentämiseksi kaavamääräyksillä on rajoitettu Rekolanvuorille sijoitettavien tuulivoimaloiden korkeutta. Tuulivoiman maisemavaikutusten arviointi on toteutettu Ympäristöministeriön oppaan mukaisesti ja maisemavaikutusten arvioinnissa on huomioitu myös tuulivoimaloiden vaikutusalueella sijaitsevat kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 47	Kiinteistön XXX omistajana pyydän muokkaamaan Päijät-Hämeen maakuntakaavaluonnosta Orimattilan kaupungin Heinämaan kylässä sijaitsevan Masunmäen-Palaneenkankaan maa-ainesten ottamisalueen osalta. On tärkeää, että nykyisen voimassa olevan Päijät-Hämeen maakuntakaavan EO-aluerajaus säilyy ennallaan myös uudessa valmisteilla olevassa Päijät-Hämeen maakuntakaavassa 2060. Maakuntakaavaluonnoksesta 2060 puuttuu suurelta osin Masunmäen maa-ainesten ottotoimintaan soveltuva alue (karttaliite), joka kuitenkin sisältyy tällä hetkellä voimassa olevan Päijät-Hämeen maakuntakaavan EO-aluerajaukseen kyseisellä Masunmäen-Palaneenkankaan maa-ainesalueella. Tälle maakuntakaavaluonnoksen kartan EO-aluerajauksen ulkopuoliselle alueelle on myönnetty vuoden 2024 elokuussa maa-ainesten ottolupa ja ottamistoiminta siellä on käynnistynyt. On järkevää hyödyntää jo olemassa olevan EO-alueen maa-ainekset mahdollisimman tehokkaasta, jolloin ei tarvitse ottaa käyttöön muualla sijaitsevia kokonaan uusia alueita.	Esitettyjen tietojen perusteella on perusteltua päivittää Masunmäen-Palaneenkankaan EO-aluerajasta kaavaehdotukseen.
Mielipide 48	Maakuntakaavaluonnoksessa omistamamme metsätilat sisältyvät kokonaisuudessaan maakuntakaavan taustaselvityksenä käytetyn Valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet (osa II, Häme) alueeseen Ämmävuori-Pohjanvuori. Kallioselvityksen alue on tuotu suoraan maakuntakaavaluonnokseen ja se on merkitty ge-1 alueeksi. Esitämme, että ge-1 merkintä Ämmävuori-Pohjanvuori poistetaan maakuntakaavasta. Katsomme, että ge-1 merkintä maakuntakaavassa voi vaikeuttaa puukauppaa, johtaa metsän harmaaseen suojeluun ja luo pohjaa alueen varsinaiselle suojelulle tulevaisuudessa. Aikomuksemme on jatkaa tiloillamme kestävää ja lainsäädäntöön perustuvaa metsätaloutta myös tulevien sukupolvien ajan.	Ge-1 kaavamerkinän kaavamääräystä selkiytetään kaavaehdotukseen. Kaavamerkintä ei rajoita metsätaloustoimia ja tämä kirjataan luonnosvaihetta selkeämmin ge-1 kaavamääräykseen.
Mielipide 51	Omistamalleni kiinteistölle XXX sekä lohkotulle tontille XXX on maakuntakaavaluonnoksen mukaan tulossa ge-1 merkintä. Ge-1 merkintä tulee vaikuttamaan metsänkäyttöön, maanmuokkaukseen sekä rakentamiseen. En tule missään nimessä hyväksymään, että merkintä kattaa omistamani kiinteistöt ja maa-alan 100 %.	Ge-1 kaavamerkinän kaavamääräystä selkiytetään kaavaehdotukseen. Kaavamerkintä ei rajoita metsätaloustoimia ja tämä kirjataan luonnosvaihetta selkeämmin ge-1 kaavamääräykseen.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 51	Kiinteistöjen sisällä olevat kaikki omistamani lomarakennukset 7 kpl ovat majoitustoiminnan käytössä. Kaikki lohkotut ja lohkomattomat tontit ovat sisällytetty ge-1 rajauksen sisään. Koen elinkeinon harjoittajana isona uhkana ge-1 merkinnän. Metsätalous on elinkeinonani enkä näin ollen hyväksy, että ge-1 alueeksi on merkattu kaikki omistamani metsät. Tämä ei ole tasapuolista eikä reilua. Mielipiteessä on referoitu selvitystä harmaasta suojelusta. Kaavoitus on ensisijaisesti maankäytön ja rakentamisen ohjauväline, mutta metsien käyttöä koskevat sektorilait kuten metsälaki ja luonnonsuojelulaki asettavat oman sääntelynsä. Se, missä määrin kaavoilla voidaan mennä sektorilakia pidemmälle metsien käytön rajoituksissa, on epäselvää. Minulla on maanomistajana oltava oikeus kallion käyttöön ilman epäreilua asetelmaa kaavamerkintöjen vuoksi. Haluan tuoda ilmi, että omistamallani kiinteistöllä on jo yksi arvokas luonnonsuojelualue (lehmus). Luonto, sen monimuotoisuus sekä sen virkistysarvo ovat minulle iso arvo ja rikkaus. Koen että omalta osaltani osallistun jo luonnon suojeluun kyseisen LS alueen vuoksi riittävässä määrin. Lisää rajoittavia merkintöjä ei tarvita.	Ge-1 alueilla ei ole vaikutusta myöskään lomamökkien vuokraustoimintaan. Valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet on inventoitu koko Suomessa vuosien 1992–2004 aikana Ympäristöministeriön käynnistämässä hankkeessa. Aineistot on julkaistu valtion julkaisuarkistossa sekä Ympäristöhallinnon sivuilla. Ympäristöviranomaiset ovat hyödyntäneet kallioalueinventoinnin tuloksia maa-ainesoton lupa-hakemuksia käsitellessään jo useiden vuosikymmenten ajan. Maakuntakaavalla ei ole tarkoitus rajoittaa valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden käyttöä enempää, kuin mikä on olemassa olevien rajausten vaikutus jo nykyisellään. Arvokkaiden kallioalueiden osoittaminen maakuntakaavakartalla ei muuta maanomistajien oikeuksia näillä alueilla eikä vaikuta metsätaloustoimiin.
Mielipide 52	Vesivehmaan taajamatoimintojen alueelle sijoittuvan maatalouden elinkeinotoiminnan ja sen jatkuvuuden turvaamiseksi myös tulevaisuudessa, mielipiteessä vaaditaan suunnittelumääräyksestä poistettavaksi Vesivehmaan taajamatoimintojen alueen osalta asumista painottava sisältö, erityisesti teksti "..., jonka pääkäyttötarkoitus on asuminen". Asumisen korostamisen katsotaan haittaavan ja luovan epävarmuutta elinkeinotoiminnan pitkäjänteiselle kehittämiselle.	Taajamatoimintojen alueiden pääkäyttötarkoitus on asuminen, mutta alueet ovat luonteeltaan sekoituneita ja niille sijoittuu runsaasti myös muita toimintoja, joita ei maakuntakaavan yleispiirteisyyden vuoksi esitetä. Tätä sekoittunutta luonnetta on pyritty painottamaan kaavamerkinnän kuvauksessa ja suunnittelumääräyksessä. Asian selkeyttämiseksi lisätään kaavaselostukseen täsmentävää kuvausta siitä, ettei taajamatoimintojen alueen merkintä estä maa- ja metsätalouden elinkeinotoiminnan harjoittamista.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 52	Maakuntakaavan laadinnassa esitetään hyödynnettäväksi Vesivehmaan osayleiskaavaa sekä käyttämään taajamatoimintojen alueilla vastaavaa suunnittelumääräystä kuin maakuntakaavassa 2014. Lisäksi kyseenalaistetaan taajamatoimintojen alueen merkintä, koska tonttimaata on runsaasti tarjolla sekä kunnalla että yksityisillä maanomistajilla, ja tonttien myyntiajat ovat pitkiä.	Vesivehmaan taajamatoimintojen alueen rajauksessa on otettu huomioon voimassa oleva Vesivehmaan osayleiskaava sekä alueen kehittämismahdollisuudet pitkällä aikavälillä. Maakuntakaava on luonteeltaan tulevaisuuteen suuntaava, eikä tämänhetkinen tonttitarjonnan tilanne siten ole maakuntakaavan ohjausperuste.
	Lahti-Vesivehmaan lentokentän kehittämistoiveiden ja -suunnitelmien sekä Vesivehmaan taajamatoimintojen alueen välillä nähdään riskiä lentomelusta johtuen.	Maakuntakaavassa on varauduttu Lahti-Vesivehmaan lentokentän pääkiitotien pidentämiseen. Lentokentän tavoitetilanteen mukainen melualue ja Vesivehmaan moottoriurheilukeskuksen melualue on esitetty kaavassa yhtenäisenä melualueena, jolla yleiset melutason ohjearvot voivat ylittyä. Suunnittelumääräyksissä korostetaan aiheutuvien ympäristöhäiriöiden huomioimista. Vesivehmaan taajamatoimintojen alue ei estä Lahti-Vesivehmaan lentokentän kehittämistä eikä lentokenttä taajamatoimintojen alueen kehittämistä. Melualueen rajausta tarkistetaan tuoreen meluselvityksen mukaiseksi kaavaehdotukseen.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 52	Mielipiteen saatekirjeessä toivotaan avoimempaa tiedottamista kaavoituksesta. Kaavoitukseen liittyvistä asioista tulisi tiedottaa useita eri kanavia hyödyntäen, jotta tieto tavoittaisi mahdollisimman laajasti asianosaisia.	Päijät-Hämeen maakuntakaavasta 2060 on pyritty tiedottamaan mahdollisimman laajasti. Kaavaan liittyvät ilmoitukset julkaistaan Päijät-Hämeen liiton virallisissa ilmoituslehdissä, joita ovat olleet Etelä-Suomen Sanomat, Iitin Seutu, Itä-Häme, LähiLehti, Orimattilan Sanomat, Padasjoen Sanomat, Seutuneloset ja UusiLahti. Ilmoituslehtien lisäksi tiedotetaan Päijät-Hämeen liiton ja kuntien virallisilla ilmoitustauluilla sekä Päijät-Hämeen maakuntakaava 2060-verkkosivustolla, josta löytyy runsaasti maakuntakaavaan liittyvä materiaalia. Maakuntakaavan vaiheita voi seurata myös tilaamalla Päijät-Hämeen liiton uutiskirjeen. Lisäksi käytössä ovat liiton sosiaalisen median kanavat Facebook, Instagram ja LinkedIn. Edellä mainituissa tiedotuskanavissa on ilmoitettu mm. kaavan vireilletulosta, osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä luonnosvaiheen kuulemisesta, kaikille avoimista suunnittelupäivistä ja maakuntakaavan esittelytilaisuuksista.
Mielipide 53	Ulkoilureitin yhteystarpeen linjausta Oikoradan, Luhtikyläntien ja moottoritien väliin jäävällä kiilamaisella alueella tulisi muuttaa esimerkiksi liitteessä 1 esitetyllä tavalla (mielipiteen mukana oli karttaliite). Vaikka yhteystarvelinjaukset ovat suurpiirteisiä, tulisi niitä muuttaa tarvittaessa, jotta toteutuskelpoisten vaihtoehtojen edellytykset säilyisivät maankäyttöä suunniteltaessa. Kaavaluonnoksessa esitetty linjaus pirstoo metsästysalueen ja tekisi hirvenmetsästyksen mahdolliseksi tai ainakin lisäisi onnettomuusriskiä. Lisäksi linjaus menee kattavasti lukuisten asuinkiinteistöjen ja vapaa-ajankiinteistöjen läpi. Linjaus myös menee Tekemäjärven luonnonsuojelualueen reunalle. Ihmisliikenteen ohjaaminen Tekemäjärvelle haittaisi uhanalaisten lintujen pesimärauhaa ja vaarantaisi suojelualueen perustan. Mielipiteen karttaliitteessä esitetty uusi linjausvaihtoehto huomioi paremmin asutuksen, vapaa-ajankiinteistöt sekä luonnon ja metsästyksen. Sen pohjalta alueelle olisi ulkoilulain perusteella mahdollista toteuttaa ulkoilureitti.	Tarkastellaan kyseessä olevaa ulkoilureitin yhteystarpeen linjausta vielä uudelleen kaavaehdotusvaiheessa. Ulkoilun yhteystarvemerkinnot ovat ohjeellisia, kuten myös mielipiteen kirjoittaja on tuonut esiin. Mikäli yhteystarpeiden osoittamille väleille myöhemmin toteutetaan ulkoilureittejä, määritetään reitin sijainnit tarkemmassa reittisuunnittelussa. Reittien sijoittaminen yksityismaille edellyttää sopimuksia maanomistajien kanssa.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 54	Mielipiteessä vastustetaan Mäntyharjun kanavaa ja Savon oikorataa Heinolan alueella. Maakuntakaava tulee tarkistaa vastaamaan TEN-T-tavoitteita ja huoltovarmuuden parantamista nykyisen rataverkon puitteissa. Alueen elinvoiman kannalta keskeiset vesistö- ja luontomatkailun toimintaedellytykset tulee turvata.	Savon oikorataan liittyvä vastine on annettu aiemmin vastineraportissa. Tässä annamme vastineen erityisesti Mäntyharjun kanavaa koskevaan mielipiteeseen.
	Kanava- ja ratalinjaukset vaarantavat koko Heinolan pohjois- ja koillisosan järvalueen käyttömahdollisuudet. Kanavahanke tuhoaisi Paasonkosken ja Kerminkosken täydellisesti. Nämä ovat luontokohteita parhaimmillaan, ja alueella käy myös kansainvälisiä matkailijoita. He valitsevat Heinolan Paason juuri sen vuoksi, että täällä voi kokea puhdasta vettä, luonnonrauhaa ja äänettömyyttä – arvoja, joita muualla Euroopassa ei enää ole.	Mäntyharjun kanava on Päijät-Hämeelle alueellisesti tärkeä, ja poliittisesti laajasti tunnustettu. Sen merkitseminen maakuntakaavaan on asetettu maakuntakaavan yhdeksi liikenteen teeman tavoitteeksi. Kanavavaraus on osoitettu myös voimassa olevassa maakuntakaavassa.
	Suunnitellut varaukset kulkevat laajojen luonto- ja virkistysalueiden halki. Alueella on runsaasti ekologistia käytäviä, muinaisjäännöksiä ja suojelukohteita. Hankkeet heikentäisivät luonnon monimuotoisuutta ja rikkoisivat ekologistia yhteyksiä, olisivat ristiriidassa kansallisten ja EU-tason tavoitteiden kanssa.	Rata- ja kanavahanke edellyttävät vielä useita arviointi- ja suunnitteluvaiheita ennen mahdollista toteuttamista. Vesiväylähankkeissa yleensä yleissuunnitteluvaiheessa tehtävässä ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (YVA) tutkitaan useampia linjausvaihtoehtoja. Vaihtoehtojen muodostamisen tavoitteena on löytää vaihtoehto, jolla olisi mahdollisimman pienet haitalliset ympäristövaikutukset.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 55	Henna Hennan kehittäminen aluekeskuksena ei perustu realistisiin edellytyksiin. Alue on rakennettu kolmen merkittävän LU-LU-kohteen (Locally Unwanted Land Uses = ei haluttuja paikallisia maankäytön kohteita) – rautatien, moottoritien ja voimalinjan – keskelle. Lisäksi alueella on laaja soranottoalue. Nämä tekijät heikentävät pysyvästi asumisviihtyvyyttä ja estävät houkuttelevien palveluiden ja asuntotuotannon kehittämisen. Asukasmäärien kasvuennusteet ovat toistuvasti olleet epärealistisia ja perustuneet optimistisiin oletuksiin sekä kognitiivisiin vinoumiin (ankurointi, suunnitteluharha, ainutlaatuisuusvinouma, liiallinen itsevarmuus). Käytettävissä oleva tutkimus- ja vertailutieto ei tue 15 000–20 000 asukkaan tavoitetta. Hanke on osoittautunut ulkoisesti tehottomaksi: markkinat, rakentajat, yritykset ja asukkaat eivät ole kiinnostuneet alueesta, eikä palvelurakenne ole syntynyt. SRV vetäytyi ja tonttikysyntä on olematonta. Joukkoliikenneasema ja kaavoitus eivät riitä kääntämään kehitystä alueella, jossa ympäristön peruslähtökohdat ovat heikot. Hennaa ei tule jatkossa osoittaa kaupunkimaiseksi aluekeskukseksi. Palveluiden ja mittavan asutuksen syntyminen alueelle ei ole realistista, vaikka koko Orimattilan tuleva väestönkasvu kohdennettaisiin sinne. LULU tekijät ovat pysyviä, eivätkä EU-hankkeet tai kaavavaraukset poista niitä. Nostava Nostavalle esitetty 7000 asukkaan taajama ei ole toteuttamiskelpoinen. Alueella on Hennan verrattavissa oleva LULU keskittymä: oikorata, Riihimäki–Lahti-rata, moottoritie/kehätie sekä logistiikka- ja jätokeskushankkeet aivan asumisen vieressä. Tällaiset rakenteet vähentävät voimakkaasti asuinalueen vetovoimaa erityisesti niiden asukasryhmien silmissä, joita uudelle alueelle tavoitellaan. Itäradan linjausten edellyttämä vähintään 5000 asukkaan taajama ei voi muodostua alueelle edes Hollolan koko väestönkasvutavoitteella vuoteen 2060.	Mielipiteessä esitetyt huomiot Hennan ja Nostavan kehittämisedellytyksistä ovat perusteltuja, ja niiden taustalla olevat ympäristötekijät, markkinatilanne ja toteutumishistoria ovat hyvin tunnistettavissa myös kaavatyössä. Maakuntakaavan näkökulmasta on kuitenkin tarpeen huomioida sekä pitkän aikavälin varautuminen että suunnittelujärjestelmän rooli: maakuntakaava osoittaa kehittämisen mahdollisuuksia ja reunaehdoja, ei ratkaise yksityiskohtaista toteuttamista. Hennan alue tarkastellaan kaavassa keskustatoimintojen alakeskuksena, joka tukeutuu raideliikenteeseen ja jonka kehittämiseksi on luotu edellytyksiä jo aiemmissa maakuntakaavoissa. Kaavaluonnoksessa Henna on edelleen mukana keskustaverkossa ("kaupunkimainen aluekeskus"), mikä perustuu sen ratayhteyteen, maankäytön pitkän aikavälin joustavuuteen ja mahdollisuuteen sijoittaa asumista ja työpaikkoja raideliikenteen solmukohtaan. Maakuntakaavan tehtävä ei ole lyhyen aikavälin markkina-analyysi, vaan pitkän tähtäimen rakenteellisen vaihtoehdon luominen. Henna sijoittuu Lahden kaupunkiseudun rakennemallissa ja maakunnan liikennejärjestelmässä strategisesti raideliikenteen solmukohtaan, jonka hyödyntämismahdollisuudet voivat kasvaa esimerkiksi liikennepalvelujen, liityntäliikenteen, asumisen konseptien tai energiamurroksen myötä. Kaavaluonnoksen ratkaisu ei estä sitä, että tarkemmassa kuntatason suunnittelussa Hennan mitoitus tai toteutustapaa voidaan päivittää. Maakuntakaavan tasolla on kuitenkin perusteltua varautua siihen, että radanvarren keskuksia hyödynnetään pitkällä aikavälillä, vaikka toteutuminen tapahtuisi viiveellä tai uudella konseptilla.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 55	Nostava on olosuhteiltaan ja sijaintinsa puolesta soveltumaton laajamittaiselle asutukselle. Asukasluvun tavoite tulee poistaa ja kaavaa muuttaa vastaamaan ympäröivän toimintaympäristön realiteetteja. Nostavan logistiikka alue Hankkeen toteuttamisedellytykset ovat heikot, eikä sillä ole riittävää ulkoista vetovoimaa. Louhintakustannukset ovat mittavia, kallio huonolaatuista ja alueen sijainti logistiikan kannalta kilpailukyvyltään selvästi heikempi kuin Keravan ja Kouvolan toimivat terminaalit. TEN-T asetuksen tavoitteet täyttyvät jo Kouvolaassa. Kahden vuosikymmenen aikana logistiikka ala ei ole osoittanut alueeseen kiinnostusta, ja hankkeen perustelut perustuvat pääosin sisäiseen optimismiin ja ainutlaatuisuusväittämiin, jotka eivät vastaa markkinatilannetta. Nostavan logistiikkahanketta ei tule sisällyttää kaavaan seudullisesti merkittävänä kokonaisuutena. Markkinaehtoista kysyntää ei ole, eikä sijainti tarjoa tarvittavaa kilpailuetua. Jätekeskuksen sijoittaminen Jätekeskuksen terminologia ja sijainti ovat muuttuneet useasti, mikä on vaikeuttanut hankkeen seurantaa ja lisännyt epävarmuutta. Nostavan alueelle sijoitettu jätekeskus lisäisi alueen LULU kuormaa ja entisestään heikentäisi potentiaalisen asuin- ja työpaikka-alueen vetovoimaa. Sekä Henna että Nostava perustuvat pitkälti kaavallisteknisiin lähtökohtiin, jotka sivuuttavat asumisen ja markkinoiden tosiasialliset vetovoimatekijät. Molempia alueita koskevat kaavavaraukset tulisi arvioida uudelleen huomioiden ympäristön pysyvät LULU tekijät, toteutumattomat väestötavoitteet, markkinoiden pitkään jatkunut kiinnostuksen puute, vaihtoehtoiset, jo toimiviksi osoittautuneet alueet (kuten Pennala). Maakuntakaavan tulisi perustua realistisiin väestö-, elinkeino- ja ympäristötarkasteluihin, ei vanhoihin ankkuroituneisiin oletuksiin.	Nostavan alueella on todettu olevan runsaasti LULU tekijöitä sekä asumisen vetovoimaan vaikuttavia ympäristöpaineita. Mielipiteessä esiin nostetut näkökohdat ovat aiheellisia arvioitaessa Nostavan soveltuvuutta laajamittaiselle asutukselle. Maakuntakaavassa Nostava kuitenkin kytkeytyy ennen kaikkea elinkeinoelämän aluekokonaisuuteen ja liikennejärjestelmään. Alue sijaitsee Lahti–Helsinki-oikoradan, VT12 eteläisen kehätien ja muiden valtakunnallisesti merkittävien yhteyksien solmussa. Hollolan kunta markkinoi Nostavaa jo nykyisellään tulevaisuuden logistiikka- ja yritysalueena, joka täyttää TEN-T -verkoston tavoitteita ja mahdollistaa suurten yritystonttien sijoittamisen. Päijät-Hämeen logistiikkaselvityksen mukaan maakunta toimii merkittävänä tavarakuljetusten välittäjäalueena, ja valtatiet 4 ja 12 ovat keskeisessä roolissa tavaravirtojen liikenteessä. Selvitys korostaa tarvetta kehittää uusia logistiikka-alueita ja varautua suuriin yritys- ja varastointitontteihin. Tässä kokonaisuudessa Nostava tarjoaa strategisen sijainnin logistiikan ja yritystoiminnan sijoittumiselle, vaikka se ei soveltuisikaan laajalle asumiselle. Maakuntakaavan ratkaisussa Nostavan rooli onkin ensisijaisesti elinkeino- ja logistiikka-alue. Mielipiteessä mainittu markkinoiden kiinnostuksen väheneminen on relevantti huomio, mutta maakuntakaavan tehtävä on varautua myös pitkän aikavälin muutoksiin, kuten yrityssektorin logistiikkavaatimusten, energiaverkkojen ja tuotantokonseptien kehittymiseen. Tämän vuoksi aluevaraus on perusteltua säilyttää strategisena vaihtoehtona.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 55		Kaavaluonnoksen taustalla on laaja väestö-, työpaikka- ja saavutettavuusanalyysi, jossa maakunnan pitkän aikavälin kasvu hajautuu useisiin keskuksiin eikä perustu yksittäisten taajamien voimakkaaseen kasvuun. Päijät-Hämeen väestökehitys on ollut pitkään niukkaa, ja väestön ikääntyminen sekä kuntien eriytyvät kehitysurat ovat tunnistettuja haasteita. Kaavaluonnoksen tavoite ei ole osoittaa Hennalle tai Nostavalle ylimitoitettuja väestölukuja, vaan mahdollistaa tasapainoinen ja kestävä aluerakenne, jossa raideliikenteen yhteyksiin tukeutuvat alueet ovat osa pitkän aikavälin rakennetta. Kaava ei velvoita toteuttamaan taajamia esitetyssä laajuudessa, vaan antaa kunnille mahdollisuuden edetä asteittain tai muuttaa mitoitusta jatkosuunnittelussa. Kaavoituksen jatkovalmistelussa tarkennetaan alueiden rooleja, mitoituksia ja ympäristövaikutuksia sekä käydään tiivistä vuoropuhelua Orimattilan, Hollolan ja muiden kuntien kanssa. Tavoitteena on ratkaisu, joka tukee realistista, saavutettavaa ja kestävää aluekehitystä koko Päijät-Hämeen näkökulmasta.
Mielipide 56	Lakeissuon kiviainesalue Sysmän Onkiniemessä tulisi huomioida kaavassa maa-ainestenottoalueena (EO-merkintä). Alueella on voimassa oleva maa-aines- ja ympäristölupa vuoteen 2031 saakka, ja ottamista on tarkoitus jatkaa myös tämän jälkeen. Lisäksi alueella on lupa asfalttiasemalle. Alueella on hyvä sijainti logistisesti ja huoltovarmuuden kannalta VT 4:n varrella, ja se soveltuisi hyvin kiertotaloustoiminnalle.	Maakuntakaavassa on osoitettu vain sellaiset otto-määrillään merkittävät maa-ainestenottoalueet, joilla on voimassa olevat luvat. Alueen lopullinen käyttö maa-aineksen oton jälkeen voisi hyvin olla myös kiertotaloutta. Teollisuus- ja varastoalueen T-kaavamerkintä mahdollistaa laajasti erilaisia toimintoja.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 56	Maakuntakaavan luonnoksessa alueelle osoitetut kaavamerkinnot, kuten eritasoliittymä ja teollisuus- ja varastoalue ovat lähtökohtaisesti myönteisiä avauksia alueen kehittämiseksi. Voimajohdon yhteystarpeen merkintä (400 kV Harjulinja) kuitenkin halkaisisi koko nykyisen kiviaineksenottoaluen ja estäisi sen hyödyntämisen täysin, kuin myös louhinnan, joka vaadittaisiin ennen alueen teollisuus- ja varastokäyttöä. Maa-aineslain tavoitteiden mukaan kiviainesvarantoja tulee hyödyntää kestäväällä tavalla ennen uusien alueiden avaamista. Lakeissuolla on olemassa reserviä, jonka käyttö estyisi voimajohdon toteutuessa. Toivomme aktiivista keskustelua ja mielipiteessä esitettyjen näkemysten huomioon ottamista kaavoituksen jatkotyössä.	Harjulinja on osoitettu maakuntakaavaan voimajohdon yhteystarpeena. Sijaintivaihtoehtoja arvioidaan Fingridin laatiman ympäristövaikutusten arvioinnin (YVA) yhteydessä, ja lopullinen sijainti ratkaistaan tarkemman suunnittelun myötä. Maakuntakaavan yhteystarvemerkinnot ei siis sido voimajohdon paikkaa. Jatkamme Fingridin kanssa tiivistä keskustelua myös kaavan ehdotusvaiheessa, ja viemme mielipiteessä esitetyt huomiot heille tiedoksi vuoden 2026 aikana alkavaa YVA:a varten. Kiitos rakentavasta ja perustellusta mielipiteestä, jatketaan keskustelua kaavaprosessin edetessä.
Mielipide 57	Päijät-Hämeen maakuntakaavassa tulee varmistaa, että viherveston ydinalueen L (Mieliäissuo) ekologiset yhteydet säilyvät toimivina ja ohjaavat riittävästi alueen muuta maankäyttöä, mukaan lukien suunnitteilla olevat aurinkovoimahankkeet. Vihervestotarkastelun mukaan kyseiset yhteydet ovat luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön kannalta kriittisiä, ja niillä on jo valmiiksi epäjatkuvuuskohtia peltomaisemissa. On välttämätöntä, että Mieliäissuon ydinalue ja sen ekologiset yhteydet osoitetaan sitovina ohjaustekijöinä maakuntakaavassa. Aurinkovoimarakentamisen sijoittumista tulee ohjata siten, että se ei lisää pirstoutumista näillä yhteysalueilla. Kaavaluonnoksen vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida aurinkovoimahankkeiden yhteisvaikutus viherveston ydinalueisiin.	Laadittava maakuntakaava ohjaa sitovammin maankäyttöä vasta lainvoimaiseksi tultuaan. Toistaiseksi ensisijainen ohjausvaikutus on voimassa olevalla Päijät-Hämeen maakuntakaavalla 2014. Toki kaavaluonnosta ja laadittuja selvityksiä kuitenkin hyödynnetään mm. lausunnoissa, joita maakuntaliitto antaa aurinkovoimahankkeista. Ekologisten yhteyksien osalta kaavaluonnoksesta saatu palaute on ollut kaksijakoista. Osana kaavaehdotuksen laatimista tehdään kokonaisarvio kaavamerkinnot (suunnittelumääräys/kehittämissuositus) ja sen sanamuotojen ohjaavuuden osalta. Aurinkovoiman sijoittumista ohjataan ja edistetään yleisillä kaavamääräyksillä. Aurinkovoiman tuotantoalueita ei osoiteta kaavakartalla, eikä aurinkovoimahankkeiden vaikutuksia siten arvioida kaavaselvityksessä.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 58	Vierumäen uusi asema on kaavailtu ilmeisesti tontilleni. Jos näin on, niin mitä tämä pitää sisällään maani maankäytölle/rakentamiselle? Saanko esim. rakennuslupaa vai menevätkö kaikki toimet jäihin v. 2060 asti?	Nykyisten rakennusten käyttöä ohjeellinen ratalinjaus ei estä, eikä rakennuslupan myöntämistä lainvoimaisen asemakaavan alueella. Kaavoituksessa maakuntakaava ja siinä esitetty ratalinjaus sekä liikennepaikka tulee ottaa huomioon. Jos alueella ei ole asemakaavaa tai rantaosayleiskaavaa, ei suoraa rakennuslupaa voi myöntää. Tällöin lupaharkinta perustuu ns. suunnittelutarveratkaisuun tai muuhun rakentamisen erityisharkintaan.
	Toinen asia mihin haluan tarkennusta, on Versowoodin kohdalla pohjavesialue. Olen ymmärtänyt, että pohjavesialue kulkee paljon pidemmällä Vuolenkoskentien kohdalla (3:52-3:53 ja 2:71) kuin nyt piirrettyssä versiossa, jossa pohjavesialue rajautuu Vuolenkoskentiehen kiinni!	Pohjavesialueiden rajat on kaavakartalla osoitettu Ympäristöhallinnon paikkatietojen mukaisesti.
Mielipide 61	Vaadimme että yksityiskäytössä olevalta kiinteistöltämme poistetaan maakuntakaavassa oleva kaavamerkintä V perusteettomana sekä kohtuutonta taloudellista haittaa aiheuttavana. Tilamme on maa- ja metsätalousaluetta, jolla harjoitetaan aktiivista toimintaa. V-merkintä estää metsätaloustoiminnan harjoittamisen kannattavasti muun muassa estämällä valtion myöntämien metka tukien saamisen kyseisille aloille. Lisäksi merkintä tuo rajoituksia metsän käyttöön sekä aiheuttaa puukauppatulojen merkittävän vähentymisen. Kiinteistöllämme sijaitseva soranottoalue, josta on otettu tilan omaan käyttöön soraa, estyisi myös. Kyseinen merkintä lisää niin sanottua harmaata suojelua ja lisää byrokratiaa kiinteistön omistajille.	Kyseisen kiinteistön osia sijoittuu Tiirismaan rinteille ja vain osa kiinteistöstä sijoittuu virkistyskäyttöön osoitetulle alueelle. Virkistyskäyttöön osoitetulle kiinteistön osalle sijoittuu ulkoilureittejä sekä kunnan ylläpitämää latuverkosta. Alue on osa seudullisesti merkittävää Tiirismaan ulkoilualuetta ja kaavamerkintänä virkistysalue (V) on siten perusteltu. Virkistysaluemerkintä kyseisellä kiinteistöllä ei ole uusi merkintä, myös voimassa olevassa maakuntakaavassa Tiirismaan alue on osoitettu virkistysalueena. Maakuntakaavamerkinnällä ei ole vaikutusta soran kotitarveoton mahdollisuuksiin. Maakuntakaavan merkinnöillä ei ole vaikutusta Metkatukiin alueella, jossa on voimassa yleiskaava. Maakuntakaava ei ole voimassa alueella, jossa on voimassa oleva yleiskaava. Mielipiteen kohteena oleva osa kiinteistöstä sijoittuu alueelle, jolla yleiskaava on voimassa.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 62	Mielipiteen mukaan maakuntakaavaluonnoksessa asumiselle varatut taajamatoimintojen alueet levittäytyvät erittäin laajalle, kuten aiemmissakin maakuntakaavoissa. Samalla kyseenalaistetaan, onko Lahdessa tarpeen varata runsaasti uusia alueita asumiseen, kun kehityssuuntana tulisi olla tiivistäminen laajenemisen sijaan. Alueista osan arvellaan jäävän haja-asutusalueiksi. Lisäksi monilla alueilla on muitakin arvoja kuin pelkkä asumisen laajentaminen.	Maakuntakaavan tavoitteeksi on asetettu Päijät-Hämeen väestön kasvaminen vuoteen 2060 mennessä 21 000 asukkaalla. Taajamatoimintojen alueiden laajuutta arvioitaessa tulee väestömitoituksen lisäksi ottaa huomioon, että ne sisältävät asuinalueiden ohella useita muita toimintoja. Taajamatoimintojen aluevarausten osoittamiseen ovat vaikuttaneet olemassa oleva rakenne, voimassa olevat kaavat, kuntien kanssa käydyt keskustelut kehittämisalueista sekä eri tilaisuuksissa saatu palaute. Maakuntakaavan liian tarkat ja suppeat aluevaraukset voivat rajoittaa yksityiskohtaisemman suunnittelun mahdollisuuksia ja johtaa kehityksen pysähtymiseen. Tämän vuoksi on valittu joustavampi ratkaisu, jossa ohjaus perustuu suunnittelumääräyksiin. Niiden avulla voidaan varmistaa keskeisten tavoitteiden, kuten yhdyskuntarakenteen eheyden ja kokonaiskestävyyden huomioon ottaminen. Näiden tavoitteiden toteuttaminen tapahtuu pääosin yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.
	Mielipiteessä ilmaistaan huoli siitä, että vihreää väriä kaavakartalla on vähennetty voimassa olevaan kaavaan verrattuna. Uusia rakentamisalueita avattaessa, miksi luonnolle ja virkistykselle varattuja alueita vähennetään, mikä on ristiriidassa kaavalle hyväksytyjen tavoitteiden kanssa. Uudessa kaavassa ei tulisi vähentää vihreitä alueita (virkistys-, suojelu- ja MU-alueita) voimassa olevaan kaavaan verrattuna, vaan niitä tulisi päinvastoin lisätä paljon. Maakuntakaavaluonnos ei tällaisenaan vastaa tarpeeksi luontokadon pysäyttämiseen.	Vihreää väriä on tosiaan kaavakartalla vähemmän kuin voimassa olevassa kaavassa, tämä ei kuitenkaan yksistään ole erityisen hyvä mittari. Osa voimassa olevassa maakuntakaavassa vihreällä kuvatuista virkistysalueista on uudessa kaavassa osoitettu luonnonsuojelualueina (tämä on tilanne esimerkiksi laajoilla alueilla Evon alueen läheisyydessä sekä Heinolan Mäyrämäen alueella). Perusteet kaavassa osoittamatta jätetyille voimassa olevan kaavan virkistysalueille tullaan kaavaehdotusvaiheessa esittämään erillisessä liiteraportissa. Kokonaan uusina merkintöinä maakuntakaavassa on osoitettu LUO-alueita sekä viherverkoston ydinalueita. Ne eivät ole luonnonsuojelualueita, mutta kyseiset merkinnät nostavat esiin metsäalueiden merkitystä ja luontoarvoja ja vastaavat siten osaltaan tavoitteisiin luontokadon pysäyttämisestä.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 62	Salpausselän harjua myötäilevä ulkoilureittiyhteys Karistosta litin kautta Kouvolaan tulisi lisätä maakuntakaavaan koko matkaltaan. Ylikunnallinen ja ylimaakunnallinen yhtenäinen ja ainutlaatuinen ulkoilureitti on syytä lisätä säilymisen varmistamiseksi, vaikka se kulkeekin osittain myös asumiselle varatuilla alueilla.	Maakuntakaava on strateginen kaava, joka kattaa koko maakunnan. Kaavakartan luettavuuden säilyttämiseksi taajama-alueille sijoittuvia osia ulkoilureittiyhteystiestä ei muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta ole merkitty kaavakartalle. Loistopolusta osuus Villähteeltä litin rajalle merkitään kaavaehdotukseen, eli merkintää laajennetaan luonnosvaiheessa esitetystä. Kaavakartalle merkitty ekologinen yhteys ja merkitty osuus Loistopolun ulkoilureitistä muodostavat yhdessä yhtenäisen merkittävän yhteyden Lahden taajaman läpi.
	Yleisötilaisuudet pidettiin heti kuulutuksen julkaisemisen jälkeen. Tilaisuuksien havaitsemiselle ja niihin reagointiin olisi tullut olla enemmän aikaa. Kaavaluonnoksen valmisteluvaiheen olisi tullut olla osallistavampi ja toivottavasti näin olisi ennen ehdotusvaihetta.	Kaavaluonnoksen esittelytilaisuuksien järjestäminen nähtävilläolon ensimmäiselle ja toiselle viikolle nähtiin hyväksi ratkaisuksi sen vuoksi, että osalliset saivat esityksen kaavaluonnoksesta nähtävilläolon alkupuolella ja heille jäi sen jälkeen hyvin aikaa mielipiteen kirjoittamiselle. Esittelytilaisuuksista (30.9. ja 7.10.2025) tiedotettiin hyvissä ajoin ennen kaavaluonnoksen nähtävilläolon alkua. Kuulutukset julkaistiin Päijät-Hämeen liiton virallisissa ilmoituslehdissä (24.9. Uusi Lahti, 25.9. Orimattilan Sanomat, Lähilehti, Padasjoen Sanomat ja litin Seutu, 27.9. Itä-Häme ja Seutu4, 28.9. Etelä-Suomen Sanomat) sekä liiton ja kuntien verkkosivuilla. Lisäksi kaavaluonnoksen esittelytilaisuuksista tiedotettiin liiton uutiskirjeessä ja somekanavissa. Kaavaluonnoksen esittelytilaisuuksien lisäksi luonnosvaiheessa järjestettiin kaksipäiväiset suunnittelupäivät (7.-8.5.2025) ennen luonnoksen nähtävilläoloa, jonne toivotettiin tervetulleeksi kaikki halukkaat ja asiasta kiinnostuneet. Myös siitä tiedotettiin Päijät-Hämeen liiton virallisissa ilmoituslehdissä, verkkosivuilla ja somekanavissa. Kaavan ehdotusvaiheessa pyrimme mahdollisimman vuorovaikutteiseen kaavanlaadintaan ja tiedotamme niistä virallisissa ilmoituslehdissä, verkkosivuilla, uutiskirjeessä ja somekanavissa.

MIELIPITEEN ANTAJA	MIELIPITEEN KESKEINEN SISÄLTÖ	PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON VASTINE
Mielipide 63	Mielipiteessä vastustetaan Savon oikoradan linjaamista Ala-Rääveli-järven itäpuolelta ja esitetään radan osoittamista Ala-Räävelin länsipuolelle valtatie 5:n tielinjaa myötäillen ja nykyiseen jo rakennettuun infrastruktuuriin tukeutuen.	Savon oikorataan liittyvä vastine on annettu aiemmin vastineraportissa.
	Maakuntakaavatyössä tulisi pohtia myös liitteessä osoitetun omistamamme alueen käyttötarkoitusta valtatie 4 eritasoliittymän länsipuolella.	Mielipiteessä esitetty valtatie 4 länsipuolella sijaitseva alue on maakuntakaavalla osoitettavaksi alueeksi pieni. Sen maankäyttö voidaan ratkaista kuntakaavoituksella.

